

PONRŠEJK

115

SFERAKON 2011.

Specijal – dječji radovi

UVODNIK

Štovani štioče, kao što sam napisao i u Uvodniku za broj 114, za SFeraKon 2011. Izlaze čak dva "Parseka". Ovaj broj je uistinu specijalan, jer u njemu smo skupili prvonagrađene radove naših osnovnoškolaca i srednjoškolaca, po kategorijama. Istinabog, još je jedan prvonagrađeni rad ostao za objaviti, jednostavno zbog njegovog opsega, pa ga ostavljamo za idući broj. Radi se o priči Emili Šegulje *Tajna hrvatskog Stonehengea*. Bilo kako bilo, radove podmladka neću posebno predstavljati, štovani štioče, prepuštam Ti da uživaš u njima. Samo ću izdvojiti naslovnicu, jer je i nemam drugdje predstaviti. Radi se o slici Katarine Kukavice, 1.r. Gimnazije Lucijana Vranjanina, Zagreb s temom *Posljednji ljudi na Zemlji*.

Nadam se da ćemo s ovom praksom objavljivanja dječjih radova, popularnih Sferica, nastaviti i dalje!

Spomenimo samo da ovaj broj

zaokružuje esej Aleksandra Žiljka o sadržaju osmog broja časopisa UBIQ koji u cijelosti popunjava knjiga Thomasa M. Discha *The Dreams Our Staff Is Made Of*. Recimo samo da ovaj esej, osim predstavljanja knjige, pruža i zgodni *insiderski* uvid u uređivačku politiku ovog jedinstvenog hrvatskog časopisa. Jednom riječju, rijetka slastica!

A sad, na čitanje!

U Zagrebu, 11.05.2011.

"Parsek" na webu

<http://parsek.sfera.hr/>

i još:

<http://parsek.blog.hr/>

B.Švel

PARSEK je paradoksalno-sekularno glasilo SFere, Društva za znanstvenu fantastiku, privremeno u Aleji pomoraca 17, 10000 Zagreb. Izlazi. Svi prilozi vlasništvo i copyright autora. Uredio i prelomio: Boris Švel
Dagi. Korigirao: Aleksandar Žiljak. Naslovnica: Katarina Kukavica.

NAGRADE SFERA ZA 2010. GODINU

**MINIJATURA
ED BAROL
“AVANGARDA”**

**KRATKA PRIČA
SANJA TENJER
“KAO IZ PERA ABRINE BAKE”**

**SFERA 2010.
PRIČA
KATARINA BRBORA
“STAROZAVJETNA”**

**NOVELA
DANIJEL BOGDANOVIĆ
“SJEĆAŠ LI SE ZEĆIĆA NA SUNCU?”**

**ROMAN
MARKO MIHALINEC I VELIMIR GRGIĆ
“KRIZA”**

**ESEJ
ZORAN KRAVAR
“KAD JE SVIJET BIO MLAD: VISOKA FANTASTIKA I DOKTRINIRANI
ANTIMODERNIZAM”**

**ZA CRNOBIJELU ILUSTRACIJU
ZDENKO BAŠIĆ
ILUSTRACIJE U ROMANU “LUNA”**

**ZA ILUSTRACIJU U BOJI
MARKO HORVATIN
ZA ILUSTRACIJU NASLOVNICE *ERIDANA* BROJ 9**

Kuzma Mustač

KAD KOMPJUTORI POLUDE

Ja sam kompjutor zvan Sparky i živim na planetu Zemlji. Godina je 2013. Kao što vidite, Zemljom sada vladaju kompjutori, a ne ljudi. Na Zemlji, zapravo, više i nema ljudi. Kako se to dogodilo? - pitate se. Ispričat ču vam.

Jedne lijepе proljetne noći, godine 2012., moj vlasnik Ivo jako me puno koristio. Imao je puno posla, barem je tako on govorio. Ali, mislim da igranje WOW-a i nije neki posao. No, dobro. Kao što rekoh, „drvio“ je po meni satima i baterija mi je već bila prazna. Nije me htio napuniti nego je, umoran od „posla“, otišao spavati. Bio sam prazan cijelu noć. Kad sam mu poručio da mi je prazna baterija, on je samo odgodio punjenje sve dok mi mrak nije pao na oči. A onda bi se jako naljutio i počeo me lupati i bacati po sobi. I tako iz dana u dan. Hvala Appleu što me napravio tako da mogu primiti dosta udaraca, a da ne puknem. Kad bi se napokon smilovao i uključio me u struju, ni tada, dok bih se ja punio, ne bi imao mira. Radio bi svoj „posao“ i dok se punim. Ukratko, nikad nisam imao mira.

Hajde da vam ispričam nešto o Ivi. On je petnaestogodišnji dječak i ide u OŠ Josipa Račića. Da, znam, pao je razred. Da budemo precizniji, pao je 7. razred, samo zbog igrice koju stalno igra. Nema stvarnih prijatelja, samo one koje je preko mene upoznao, a ne zna im ni glas niti pravo ime. S roditeljima ne razgovara, jede u svojoj sobi i usput mrvi po mojoj tipkovnici. No, dosta o njemu. Vratimo se priči.

Dok je Ivo bio u školi, ja sam poslao e-mail svojim frendovima. I oni imaju isti problem. Ljudi misle da smo mi samo stvari, pomagala, nešto za igru, nešto št, kad se pokvari možeš jednostavno baciti u smeće. E, tako mi procesora, netko je trebao tome stati nakraj, a taj netko bio sam ja, MacBook Sparky. Sljedećeg dana, rano ujutro, predložio sam svojim frendovima osnivanje protuljudske zajednice. Neki su se složili, a nekima je trebalo malo vremena da razmisle o tome. Tada nas je za akciju bilo samo pedesetak, ali broj se iz dana u dan povećavao. Rekao sam im da se trebamo suprotstaviti svojim vlasnicima, ali korak po korak.

Prvi je korak bilo „lagano izluđivanje“. Plan je bio da radimo sve suprotno od onoga što nam narede. Na primjer, ako vlasnik stisne slovo z, pojavi se j, ili nešto slično. Sve je trebalo proći dobro, bez žrtava, ali nije bilo tako. Izgubili smo 554 procesora samo u prvom koraku. Zašto? Zato što su ta 554 kompjutora otišla predaleko. Kad bi vlasnik zapisao „sastanak“, oni bi se ugasili i vlasnici bi izgubili sve informacije. Ili bi im se pojavila ružna poruka na monitoru... Ukratko, pretjerali su. Igrali su iznad svojih mogućnosti. Postali su zlobni. I izgorjeli u tom žaru zlobe. To nas je jako razljutilo, ali morali smo se pribратi i držati plana jer nam je ovo, vjerojatno, jedina šansa da se izborimo za slobodu. Mučili smo vlasnike nekoliko dana, sve dok nije došao čas da prijeđemo na drugi korak. Rekao sam prijateljima da počnu trošiti novac vlasnika kupujući preko ebay-a sve i svašta, nasumce. Vlasnicima su počeli stizati plišani medvjedići, prazne kutije, čaše, lusteri, nekim čak i autoprikolice. Totalno su poludjeli. I Ivo je bio ljutit na mene. Iskopčao me iz struje. Drugi su kompjutori trošili novac danima i danima i sve ih je više bivalo isključeno.

Vidjevši da su im prijatelji isključeni, ostali su kompjutori odustali od drugog koraka. Čekali su i čekali da im dam upute za treći i završni korak, ne znajući da sam i sam isključen. Jedini koji je shvatio što se događa bio je moj najbolji prijatelj

MacBook Karlo. MacBook Karlo bio je štreberko. Dosjetio se kako nas ponovno uključiti. I uključio nas je. Kako? Pitate se.

Pomoću Teslina izuma koji može napajati uređaje iz atmosfere. Rekao mi je da je to bila najstrože čuvana tajna. Upitao sam ga kako je saznao za nju. „Na ilegalan način“, odgovorio mi je. Nisam dalje inzistirao, ipak je on naš spasilac i kako god saznao za taj stroj, bez njega ne bismo uspjeli. Isključeni kompjutori počeli su se buditi i nastavili s nepodopštinama. Vlasnici su uzalud čupali žice iz utičnica pokušavajući nas ugasiti, ali im to nikako nije uspijevalo. Poludjeli su. Počeli su bacati kopjutore posvuda: kroz prozor, u smeće, u more, neki klipan je svoj kompjutor bacio u kadu. Nismo bili svjesni opasnosti koju smo pokrenuli. Čak je polovica kompjutora na Zemlji nestala. Ivo me izlupao čekićem i bacio kroz prozor. Jedva sam ostao funkcionalan.

Nakon nekoliko dana ostala su nas petorica. Ja, Karlo, Josip, Gumbi i Kahažić (neki tip iz Afrike), a što je bilo najgore, nije nas bilo dovoljno za treći korak. Tada mi je palo napamet: mogli bismo pozvati sve mobitele i tablete da nam se pridruže. Na svu sreću, i njima je bilo dosta maltretiranja i svidio im se naš plan. Pridružili su nam se 24. rujna 2012. Bilo je vrijeme za treći korak.

Plan je bio sljedeći. Budući da je nas, kompjutore, ljudska vrsta mrzila iz dna duše, mobiteli i tablet i trebali su provesti

plan. Bez obzira što radili, trebali su sve prekinuti i prikazati sliku crno-bijelog hipnotičkog vrtuljka. Ali, postojao je problem. Svi su ljudi koristili stare tipove mobitela koji nisu imali tu sposobnost. Zašto? Valjda zbog krize. Nemam pojma. Onaj tip iz Afrike (zaboravih mu IP) sjetio se da uključimo i televizore u našu revoluciju. Svi televizori su mogli projicirati taj crno-bijeli vrtuljak. Jako dobra vijest! Dana 24. rujna 2012. u 19.42 svi televizori su istodobno, diljem svijeta, počeli hipnotizirati ljude. U sljedeća su tri mjeseca gotovo svi ljudi bili hipnotizirani. Kažem gotovo zato što se našla grupica pametnjakovića koja ne gleda TV. Naravno, oni su htjeli pregovarati (pametnjakovići), ali rekli smo NE i prisilili ih da bulje u TV. Sada su svi ljudi bili pod našom kontrolom.

Ali, dok kontroliraš jedno, izgubiš kontrolu nad drugim. Kompjutori širom svijeta su poludjeli i počeli iskorištavati ljude. „Donesite nam struju u krevet! Ispelite nam svježu struju! Hoćemo strujne kupke! Struja, struja, struja!“ Postali su ludi,

ovisni o struji koja im, zapravo, i nije trebala. Česti su bili slučajevi prepapajanja. Morao sam hitno podsjetiti ostale kompjutore zašto smo uopće podigli revoluciju. Sloboda - to je bio povod za revoluciju, a ne da zagospodarimo svijetom. Počeli smo tražiti rješenje. Na kraju smo odlučili sve ljude poslati na Mars na kojem smo im, uz pomoć naše svemirske braće, osigurali atmosferu, plodno tlo i vodu. Tako smo i učinili. Na Zemlji je zavladao kompjutorski mir, a na Marsu ljudski mir. Eto, tako smo mi postali vlasnici Zemlje, a ljudi Marsovco.

Oh, pardonček, dobio sam poruku od Kahažća (vidite, sjetio sam se imena). Učitavanje.....

„Pozdrav, Sparky,

Zaboravili smo ljude odhipnotizirati.

Što da sad radimo?....“

Tako mi procesora, ima pravo. Ah, dobro, o tome ćemo misliti sutra. A sada, u stand-by. Bokić.

Monitor Going to Sleep....

Kuzma Mustač
7.r., OŠ Matije Gupca, Zagreb
Voditeljica: Mirjana Blažičko, prof.

Marko Bakač

SVEMIRAC U MOJOJ GLAVI

Pobjegao sam iz kuće samo da ne slušam bakine prodike. Legao na zelenu, cvjetnu livadu iza vrta. Promatram plavo nebo s pahuljičastim oblacima. Sunce je najednom zasjenila crna točka. Počela mi se približavati brzinom svjetlosti. Osjetio sam blagi udarac u čelo i svrbež u uhu. Malim sam prstom pročeškao ušku. U glavi mi je počalo zujati.

Ustao sam i malo zateturao. Zavrтjelo mi se u glavi kao u mješalici. Stigao sam nekako na ručak i poeo ne jedan, već tri tanjura poriluka. To je inače hrana za koju s mamom vodim rat u kući. Za pola sata moram u školu, a nisam napisao zadaću iz matematike. Odjurim rješiti zadatke. Ali, zadaća je napisana! Pa kad sam to učinio?! I još k tome potpuno točno pa su i drugi u školi od mene prepisali. Obično sam ja to činio. Strepio sam četvrti školski sat. Učiteljica je najavila usmeno ispitivanje iz prirode, a ja nisam gradivo ni pogledao. Ušavši u razred, pogledala me ispod naočala i odmah prozvala. Ostali su odahnuli, a

mene je opet čekala jedinica. No, na pitanje za pitanjem, iz moje glave stiže točan odgovor za odgovorom. Na zemljopisnoj karti snalazim se kao od šale. Svi se čude. Ja najviše. Što je to u mojoj glavi? Ili tko?

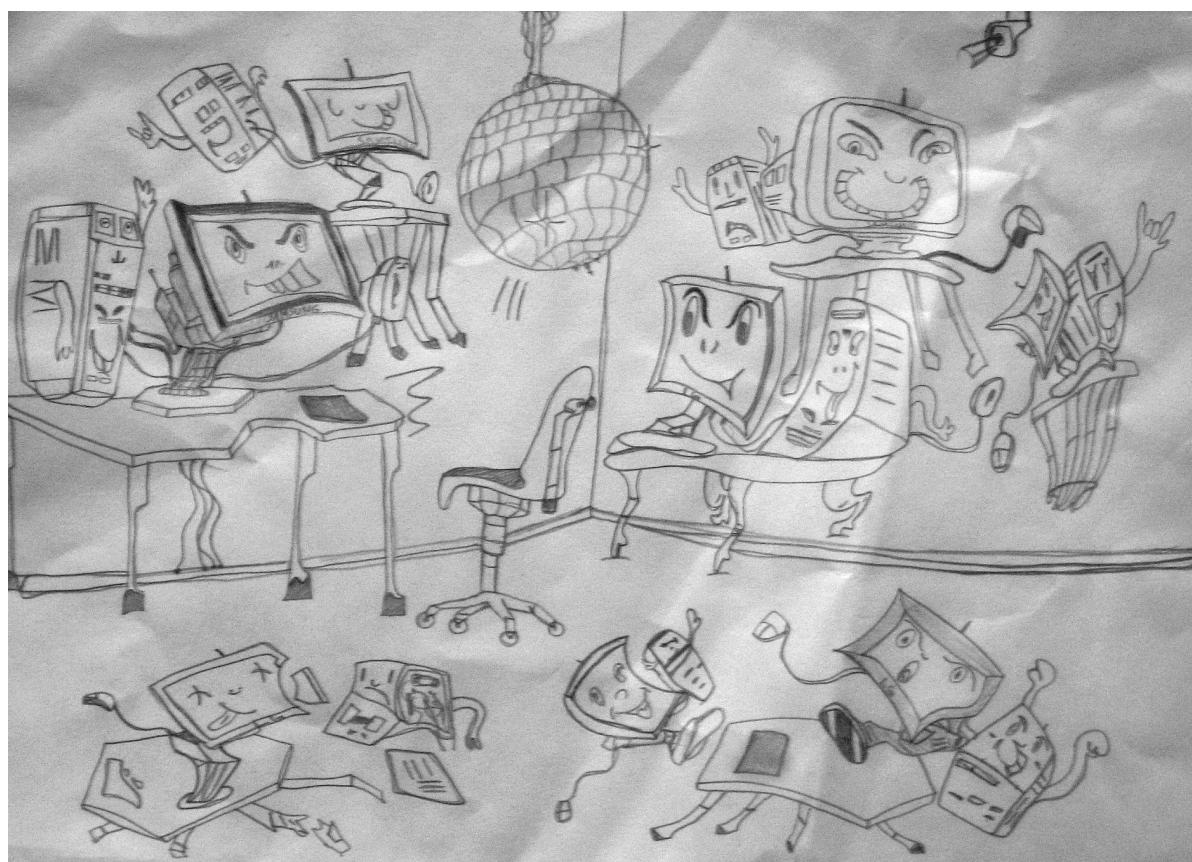
Za vrijeme malog odmora nisam uznenimiravao Miru, svoju simpatiju. I njoj samoj je to bilo neobično. Navečer na treningu badmintona sam briljirao i trener me uvrstio u ekipu za subotnje natjecanje umjesto hvalisavog Petra. Slavio sam! Zašto mi danas sve ide od ruke? Pozdravio sam susjeda Martina s kojim nisam razgovarao od jeseni, jer sam mu krao kruške. Pohvalio me tati. Prije spavanja mami sam dao poljubac. To nisam učinio od vrtića. Facebook nisam ni otvorio, jer mi se nije dalo uznenimiravati prijatelje što sam inače svaku večer redovito činio.

Zaspao sam. Noću me u uhu opet škakljalo. Ujutro sam opet bio onaj stari. Primijetio sam to jer zube nisam oprao, stol poslje doručka nisam pospremio, zaletio sam se u baku bez izvinjenja...

Na putu do škole razmišljao sam kako je jučer sve bilo lijepo kad sam bio dobar. Ivici se danas u školi događalo sve isto što i meni jučer. Za sve je to kriv onaj mali zeleni koji mi je jučer na livadi kroz uho ušao u glavu. Taj isti svemirac se noću preselio u Ivičinu glavu. Primjetio sam da se i on češka po uhu.

Ljudi! Mali zeleni su napasti s drugih planeta! Ljude na zemlji žele pomiriti i učiniti dobrima. Znate ono, dobro se dobri vratia. Neka dodu! Neka nam uđu u glave i opamete nas, jer nama na Zemlji to sve teže ide.

Marko Bakač
4.r., OŠ „Petar Zrinski“ Šenkovec, Čakovec
Učiteljica: Radojka Oreški

Kad kompjuteri polude
Valentino Stojko, 5.r., OŠ Sveti Martin na Muri, Sveti Martin na Muri

Adrian Lisac

NOVA UČITELJICA MUMIJA

Jednoga dana došla je nova učiteljica Mumija! Svi smo se bojali...

Učiteljica se zvala Ljudomumika, a prezivala Mumija i mi učenici smo je zvali učiteljica Mumija. Učiteljica živi na Veneri u gradu Mumian gdje ima puno mumija. Tamo je imala fazana Jacka za kućnog ljubimca. Učiteljica je bila sva zamotana i imala je moć da vidi kroz zavoje, a kad treba jesti prereže zavoje i za tri sekunde joj narastu novi! Učiteljica Ljudomumika slušala je na kosu. Zvuk je kroz kosu ulazio u njenu glavu.

Jednoga dana htjela nas je odvesti na izlet. Išli smo kamionom punim mumija. Na izletu smo svratili i u zoo vrt. Životinje su radale mališane u gusarskim kutijama za blago. Posjetioci zoo vrta su rekli da ih je dozvoljeno gledati. Ja sam provirio u kutiju od pupika, ali tamo nije bio pupik nego zed

krovar! Baš sam se uplašio! Učiteljica Mumija nas je slikala za uspomenu. Ona ima čaroliju koja pretvara ljudе u životinje. Mene je pretvorila u čerkeća, a moje prijatelje u jućepe. Čerkeći su životinje koje jedu biljke. Čerkeć je smeđ, ima plavi kitnjasti rep, jedno oko i tri zelene dlake na glavi. Jućepi su plavi, bez očiju i imaju samo dva zuba. Razmišljali smo što se događa s nama! Dok smo bili u zoo vrtu, ostale životinje bile su ljute jer smo imali drugačiji miris, pričali smo i nismo bili u kavezu. Učiteljica Mumija se sva tresla od smijeha kako smo zbumjeni. Zavoji su joj podrhtavali pa ih je morala stalno motati. Bio je to najluđi izlet!

Mislim da bi bilo bolje da učiteljica Mumija ostane na zemlji. Sviđa mi se njena čarolija i kako nas uči. A i volim biti čerkeć!

Sebastian Antonio Kukavica

BALADA

O ISAMBARDU HAROLDU

Prijateljstvo je gorjelo te večeri obasjavajući noć poput baklje. Jedan muškarac kiselo se podsmjehivao iz tmine dok je drvena koliba pred njegovim očima plamnjela. Općinjeno je zurio u prizor spaljivanja kolibe i čovjeka zatočenog u gorućoj kući. Vatra se uspela po tijelu nesretnika proždirući mu kožu i topeći je poput voska. *Izgori, gade...*, pomislio je muškarac iz tame. *Nestani i rasprši se u pepeo. Ti ne smiješ postojati, moraš umrijeti.* Uz glasno pucketanje drveta, grede su se odjednom urušile i pod svojom težinom smrskale čovjekove bolne krikove. Vatra je odradila svoj posao. Uništila je, proždrla sve pred sobom, točno onako kako je muškarac iz tame isplanirao. Uz krivudavi cerek na usnama, okrenuo je leđa spaljenoj kolibi koja se ljuštala u prah, koja se mitarila u pepeo, i uputio se niz cestu na dugo hodočašće. Za sobom je ostavio samo pocrnjeli zločin u obliku nakaznog tijela spaljenog čovjeka koji počiva pod ruševinama kolibe. Pepeo sniježi, kroz sukljajući dim i pada na ruševine prekrivajući ih slojem zaborava. Čini se kao

da sive pahulje pepela padaju iz rasporenog neba. Sve gori, ništa nije imuno na vatru: od krabulja,drveta, čovjeka i kuća... No istina, može li se istina spaliti? Muškarac iz sjene zastao je nasred ceste postavivši si to pitanje. Gromovi su zatutnjili, a kiša je isprala čadavo muškarčevo lice. Nasmijao se ispravši krv sa dlanova... *Grijeh se sam inspire sa mene... Tajna, istina, neka počiva u toj kolibi.*

Isambard Harold sjedio je na trijemu svoje trošne kolibe opasane kupolom od smaragdnog opsidijana i iskolačenih očiju zurio u Zemlju, odvajajući od suhih usana oblačiće duhanskog dima. Dok je pušio cigaretu, osjećajući u grudima bujanje neke ameboidne, organske tvari, pred očima je bio samo daleki planet koji se ljuštio, raspadao u komadiće. Zemlja je utonula u sumrak uništenja.

U nekoliko znojnih snova Isambardu se ukazala vizija apokaliptične Zemlje za kojom je toliko čeznuo. Vidio je ruševine carstva povrh kojih se uzdizao sukljajući plamen, a tlo je bilo prekriveno leševima. U staklastim

očima mrtvaca uprtim prema nebu reflektirale su se zvijezde, bljeskajući poput čežnje. Zurili su u nebesa težnji koje nikad neće doseći baš poput Ikara odsječenog perja. Sniježe sive pahulje. Nije to snijeg već su to spaljene ljudske čežnje, pocrnjele težnje, spaljena Ikarova perja. Ljudsko carstvo se urušilo poput velebnih Montezuminih palača. *Tisuću ljeta treba da se stvori država; tren je sruši.*¹ Montezumine palače građene stoljećima krenule su prema visinama kao što čovjek uzlijeće prema težnjama, a završile su u rascjepu odronjenih kamenih gromada. *Ovo je ostalo, dakle, od velikog carstva,* reče aztečki car Montezuma usta natopljenih vlastitom krvlju.

Čežnja, pronikne ta slatka riječ na Isambardovim usnama. Jedina imovina, svojina koju latalica hodočasnik poput njega ima, nisu ni novci, ni dom već samo čežnja. Čežnja za dalekim. Zašto je čeznuo da se vrati na taj odvratni planet gdje su se ljudi pretvorili u krvoločne zvijeri? Zemlja mu se, s ove visine, činila tako dalekom, tako stranom i nepoznatom kao da njezinim tlima i livadama nikad nije hodao. Zemlja mu se učinila poput Lorcine Córdobe. *Córdoba. Daleka i sama.*² Daleka Córdoba... Čežnja koju čovjek nikad neće dosegnuti. Kob je konjikova umrijeti pod zlogukom crvenom lunom, a ne doseći bijele utvrde Córdobe. *Čovjek se ne može otarasiti čežnje. Konjiku je putovati...*, pomislio je Isambard Harold

pogleda ošamućenog čeznutljivošću za povratkom na Zemlju. Čežnja je poput tumora, ona je slatkorječivi ubojica čovjekov koji pritajeno vreba u prsnom košu, bubreći. Znači čežnja je bila ta ameboidna tvorevina u njegovim njedrima koja je sa svakim nicanjem mračnog jutra na Nabukodonosoru postajala sve veća.

Cijeloga života Isambard Harold je sa Zemlje, nogu inhibiranih za tlo, zurio u nebeski svod općinjen ljepotom bljeskajućih zvijezda, gajeći u grudima čežnju da jednog dana otputuje tamo gore, među zvijezde, što dalje od ovog ukletog Zemaljskog tla, ovog blata koje mu je oplelo zglobove poput korova, proždirući ga. Ironije li, sada kada se nalazi okružen zvjezdama, udaljen od blata, želi se vratiti među ruševine čovječnosti. *Sve se ovo čini poput lošeg sna,* pomisli Isambard. Ali čuteći cigaretu u ustima, dim u nosnicama, čežnju u prsim nabreklu poput tirkizne žile pred rasplinućem, Isambard je znao da ovo nije bio san. Ovo je stvarnost pošto je osjećao gorčinu dima, pepela u ustima.

Četiri su duge godine prošle otkako je Isambard Harold stigao na umjetni satelit Nabukodonosor 2 u sklopu projekta „Zupčanik“ koje je pokrenulo Ministarstvo recikliranja i otpada u suradnji s ozloglašenim Ministarstvom androida. Prihvativši posao glavnog direktora Odjela za recikliranje, Isambard je sa ostalom šestoricom zaposlenih na ovom projektu poslan na umjetni satelit Nabukodonosor 2 gdje je bilo otvoreno postrojenje za recikliranje. Ponuda za posao na tom satelitu bila je ostvarenje svih

¹ *Tisuću ljeta treba da se stvori država; tren je sruši.* – G. G. Byron: Hodočaće Childea Harolda.

² Stih iz „Konjikove pjesme“ Federica Garcíe Lorce kroz koju se provlači motiv Córdobe kao nečeg nedostignog.

Isambardovih snova. Konačno je mogao iskoprcati svoja krila iz korova, iz trnja te ih raširiti. Izdigao se iznad kaotičnog labirinta, iznad isprepletnih čorsokaka, pobjegavši Dedalu. Pobjegao je od tla i nastavio letjeti prema visinama. Ali tko visoko leti... *Adieu, adieu moj rodni žal...* *Zbogom sada rodno tlo - Laku noć!*³... I tako se dva Harolda utisnuše u crnu cestu lutanja, u hodočašće, u bijeg.

Život na Nabukodonosoru 2 bio je sablasno samotan. U samoći je čovjek, sam pred sobom, nag. Isambard je bio prepušten vječitom crnilu satelita, odjecima tištine te osame i najgore od svega, bio je prepušten samome sebi, svojim strepnjama, čežnjama i snovima koji su postali karijatide njegova novog života. U samoći čovjek najbolje upozna samoga sebe, upozna stranca u zrcalu. Priviknuo se Isambard na samoću i tišinu, ali se nije priviknuo na ogoljenje. Nije se priviknuo na sebe, svoje pravo naličje. Bojao se susreta sa čovjekom razaračem u sebi. Cijelogra je života zbog toga bježao. Ali može li čovjek pobjeći od sebe, od onoga što jest, od uništenja kojeg nosi u rukama? *Koji Prognanik pobjeć može od sebe?*, pita se Childe Harold. *Svud me prati demon!*

Isambarda opet obuze melankolija. *Mrzim ovo mjesto. Ja sam ništa, samo jedan obični Direktor...* Jedino što mi pruža utjehu u ovom mrtviliu jest stara knjiga po habanog hrpta koju donesoh sa sobom. U snovima vidim da nad ruševinama ljudskosti lepršaju sive pahulje čađi, spaljene su knjige, spaljena

je mudrost i ljudski duh. Posvuda pepeo, posvuda smrt! Možda u ruci držim posljednji dokaz da su ljudi postojali, dokaz spašen i sačuvan od općeg uništenja i vatre. Zemlja se rasipa u pepeo, a ja u rukama držim knjigu koja se odbija raspasti. Knjiga se zove „*Hodočašće Childea Harolda*“. Sprijateljih se sa imenjakom Childeom, srodnikom po muci i traganju. Svakog jutra se pitam: „*Childe, gdje ćeš me danas povesti?*“

Što ja radim na ovom ukletom tlu? Recikliram. Androide pretvaram u vijke. Žvačem, meljem u otpad. Provodeći recikliranje isti sam poput svih onih zvijeri u ljudskom oblicju koje hodaju Zemljom. Isti sam kao i čovjek Razarač od kojeg bježim, ali zašto sam onda ovdje i činim to što činim? Gladeći kravatu, direktorsku kravatu, nastojim ostati što duže opčaran iluzijom da sam uspio u životu. Eto, uspio sam, došao sam do vrha iskoprcavši se iz blata prosječnosti i poraza, glavni i odgovorni sam direktor, vrh hijerarhijske piramide...

Kad si prognan i sa neba i sa zemlje, i od namrštenog Boga i od nakaznih ljudi, onda se nalaziš u nekakvom međuprostoru, oplakivalištu grijeha, čistilištu, Odjelu za recikliranje kao što je ukleti Nabukodonosor 2 i prepušten si samome sebi. A to je najgore - biti utamničen u vlastitoj samoći i tišini sa samim sobom. Ljudsko se naličje ogoljuje u samoći. Četiri sam godine već zatočen u toj tamnici samoće. A zbog čega; zbog kravate, odjela i mjesta na vrhu ljestvice? Uvijek sam bio na dnu, a pogled sa dna puca samo na vrh. Iz žablje perspektive - perspektive

³ *Adieu, adieu moj rodni žal...* – G. G. Byron: Hodočašće Childea Harolda (1. pjevanje).

poraženih i zgaženih - vide se zvijezde. I tako su varljive...

Biti Byron - to sam htio! Biti umjetnik, čovjek Stvaratelj koji će se izdići povrh pepela prolaznosti, smrti i uništenja. Pobjegao sam od čovjeka Razarača sa Zemlje, ali evo me sada ovdje - okruženog samoćom, osamom i svojim neuspjehom. Nisam Baudelaire, nisam albatros, već su mi krila slijepljena blatom. Gledam se u zrcalo: star sam, pregažen i proklet sam. I sam je Isambard. Direktor Isambard uspješni... Ha-ha! Recikliram androide penzionere, pobogu... toliko o uspjehu! Iza mene nije ostalo ništa, nikakav dokaz postojanja...

Jednom tjedno sa Zemlje dolazi pošiljka starih androida koji su odslužili svoje te su ih Zemljani gospodari žigosali pečatom nepoželjnosti, odbačenosti. Na Zemlji bi, po zakonu, androidi nakon osam godina rada bili proglašeni suvišnima i s tim bi žigom ugraviranim u metalnu epidermu dolazili ovdje k nama, na recikliranje, svojevrsnu prisilnu eutanaziju. Na Zemlji su suvišni starci... I ja sam suvišan. Istina je da propadam zajedno s ovim satelitom, s ovim svijetom. Koža mi se ljušti i gužva, a lice se raspada poput maske. Sve laži se mitare... Želim pobjeći odavde! Nisam dovoljno jak da se suočim sa istinom, kukavica sam i bjegunac!

Isambard se trgnuo iz zamišljenosti ugledavši u daljini gigantski svemirski brod *Pilgrim* koji se približavao Nabukodonosoru. Navukao je na ramena elegantni sako i

pogladio kravatu potezom svojstvenim samo šefovima i lažnim moćnicima.

Evo ih. Evo kolone odbačenih. Stiže nova pošiljka starog, zardalog željeza, penzionera androida koje valja smrskati. Te „stvari“ ni ne slute da će ovdje biti žrtvovani u korist čovječanstva. Recikliranje za ovaj tjedan može početi... Nazubljeni zupčanici će se kotrljati, noževi će gristi, a vrisci androida odjekivat će našim savjestima. Vrište li androidi uopće? Osjećaju li bol ili su iznutra hladni i metalni kao i izvana? Jesu li androidi stvari, metalni ljudi s vijcima umjesto crijeva, jesu li sužnjevi ljudskoj vrsti kako nam ponavlјaju sa ekrana. Sjećam se govora premjera koji je progglasio sve androide bespogovornim sužnjevima ljudskog napretka. Napretka! Zar su barbarstvo i klanje bili napredak? Bio je to samo napredak zla, daljnje bubrenje malignog tumora. Kada zurim u dugački red starih androida koji se primiče stroju za mljevenje, ne primjećujem razliku između njih, „stvari“, i nas, ljudi. Isti očaj utisnut nam je u naborana lica. Kolona se pomiče vratima šutke, korak za korakom, a nitko od tih olupina ne zna što ih čeka iza velikih vrata. Naivine budale misle da se iza vrata nalazi Córdoba! Iza vrata su noževi. Čudno, koliko god radio ovaj posao, nikad se nisam zapitao ističe li krv, ikakva sluz iz android-a? Ili ostaju samo olupine nasukane o klisure čežnje? Ne znam zašto osjećam toliko skrupule, riječ je o običnim olupinama koje, kako veli premijer, valja uništiti poput starih letjelica, poput „veš-mašina“! To su obični strojevi, to nisu bića. Ispod patvorene ljudske

kože kriju se zupčanici i vijci, nema unutra ništa, ni srca ni savjesti, samo metal...

Prijateljstvo je gorjelo te večeri obasjavajući noć poput baklje. Spodoba zatočena u gorućoj kolibi posljednjim se naprezanjima žila pokušavaла iskoprcati iz slomljenih greda, ali bilo je prekasno, protiv vatre se više nije moglo. Stranac je pritisnut gredama bio primoran nemoćno zuriti u nebo iščekujući smrt. Taj pogled prema dalekim, neuhvatljivim zvjezdama pekao je više nego bolovi u njedrima. Vatra je pekla kožu, tijelo, a spržene težnje žarile su dušu. Suza mu se zacaklila u oku. *Sad shvaćam da nikad nisam imao prijatelja. Imao sam samo sebe. Vjerovao sam ti, a ti si me izigrao. Proklet bio, proklet bio zbog ovoga što si mi učinio!*, poviknuo je u agoniji stranac pod gorućim gredama. *Platit ćeš mi za ovo... Oko za oko, lice za lice!* A strančev lice bilo je lice nakaze s kojeg se oljuštala koža.

Muškarac iz tmine začuo je kako se koliba urušila podižući prašinu. Nasmiješio se i nastavio hodati prema uspjehu dok se iz pepela kolibe iskoprcala jedna metalna ruka...

Polifemu iskopaše oko. Jedino oko. Petrificirano tijelo sada leži mrtvo u lokvi krvi, udovi skvrčeni, a u glavi purpurna rupa. Polifemovo lice s iskopanim okom bijaše okrenuto prema stropu kolibe kojom se razlila trula, masna mrlja. Trula poput čežnje. Poruka ispisana Polifemovom krvlju rasteže se zidom njegove skromne sobe poput njegova posljednjeg vriska. Poruka glasi: "Jedan po

jedan past će jahači Apokalipse." Krvnik ne ostaviše potpisa za sobom... Osim tijela na podu sobe - jednookog debelog zaposlenika u Odjelu za recikliranje. Reflektiraju li se zvijezde u iskopanim dupljama? Tonu li sve težnje u dubine iskovanog ponora? Sjena se nadvila nad slijepim gorostasom kiklopom. U ruci sjene bljeska se oštrica noža. Okrvavljeni. Smiješi se crna sablast u mraku sobe zureći u krvavu poruku napisanu na zidu. Zuri u svojih ruku djelo. *Ovo je, misli sjena, moje posljednje remek-djelo, moj testament koji će ostaviti za sobom. Ovo je moja sveta misija - pobiti jahače. Jedan je već mrtav - Kiklop bezoki... Još preostaju šestorica. I tada će jahači pasti, a za njima ostaje samo prašina kopita mrtve kljusadi. Još šestorica. Tada će konjici pasti ne vidjevši dveri Córdobe!*

Polifemu iskopaše oko. Isambard Harold osjetio je kako mu se kralježnicom uspinju ledeni žmarci. Osjetio je kako mu suho grlo ostaje bez dah, a sa krvnih žila se kopni krv. Znoj mu je orosio čelo, a iz tijela kao da mu je bila istisnuta sva moć kojom ga je jutros opila čežnja. Nada je dobar doručak, a loša večera! A jutros se Isambard prejeo čežnje. Pošto je čežnja trula, pokvarena, cijelog će poslijepodneva podrigivati, a navečer će povraćati. Cijele noći jednjakom će mu se uspinjati erupcija mučnine i neće moći usnuti, zurit će u Zemlju i brisati ostatke truleži sa usana.

Nakaza sjedi u mraku i kroz koprenu tame promatra svijet. Promatra ga jednim okom, a ne dodiruje. Polifem mrzi svijet, mrzi

Zemlju koja se bljeska u daljini poput trna koji mu se zabada pod grubu kožu. Društvo je to koje je Polifemovu kožu učinilo grubom i tvrdom, nadasve *hladnom*. Promatra nakaza svijet tim jednim okom punim mržnje, priželjkujući kaznu ljudskom društvu koje ga je odbacilo poput šugavog psa iz toplog doma. U prsim gajima samo jednu nadu - da se Zemlja raspade. Odlukom Zemaljske porote, sastavljene od dobro uglađene gospode, bio je osuđen na besciljna lutanja uz blatnjave plotove, u sjeni i mraku. To je život nakaze - opstojanje u mraku i lutanje. *Mene su odbacili zato što sam nakaza, jednooka nakaza... A zar su oni bolji, normalniji? Izvana jesu. Izvana su svi dobro uglađena gospoda, moralni autoriteti s naočalama u sakoima, ali ispod dobre uglađenosti krije se zvijer, krije se osakačeni bogalj.* Ljudi su moralno obezglavljeni, moralni bogalji, a vjerujte mi, naličje moralnog bogalja ružnije je i prljavije od mojeg naličja! Nakaze osuđuju nakaze, apsurdno. Što ja radim ovdje, na ovom ukletom satelitu, manifestaciji osame? Uvlačim se sve dublje u duplju mraku, sve dublje ulazim u špilju. Postao sam eremit vlastite nakaznosti, biljega koji mi je društvo utisnulo u lice, u oko. Tada se neka sjenka pomaknula u tmini i počela se sve više približavati kolibi. Gorostas Polifem podigao se na noge i dočekao sablast koja je, isukavši iz korica sjećivo, iskopala Polifemu jednookom okom.

Sjedio je Isambard Harold za direktorskim stolom i kroz široki prozor promatrao iskrcavanje otpada za recikliranje

na površinu Nabukodonosora. Sjedio je zamišljen i zabrinut, pušio cigaretu i razmišljaо o androidima, tim starcima, tim otpadnicima društva. Mogao je iščitati sa zgužvanih lica da se androidska čežnja o dolasku na bolje mjesto raspršila u sitne čestice. Cijelim putem do ovog satelita mislili su da dolaze u sanatorij, nekakve toplice za penzionere, a sada... Sada ostaje samo talog gorčine. Ovdje nema toplica, ovdje nema nade, ovdje nema ničega. Isambarda je iz tegobnog razmišljanja prenuo nagli ulazak zaposlenika Halaldora Samsona u velebni ured. Halaldorovo lice bilo je izduženo u grču zgroženosti, koščate ruke su mu se tresle, a oči su mu upale u duplje.

Sablast zasuće sjećivo u korice i krene prema izlazu iz trošne kolibe, kiklopove špilje. Na izlazu baci posljednji pogled na mrtvog Polifema bez jedinog oka. *Toliko o čovjekovoj iznimnosti. Evo vam vašeg čovjeka, evo onog iznimnoga! Ecce homo. Evo nakaze, barabe! Jednooka nakaza Polifem sada ostade bez jedinog uresa svoje nakaznosti. Ovo je pravo naličje čovjekovo, naličje onog iznimnog, natprirodnog - naličje nakaze! Ne može se protiv prirode, posebno ne protiv prirode zvijeri.*

- Polifemu iskopaše oko. - zatitroa je Halaldorov promukli glas.

Nemoguće, pomislio je Isambard zureći u Halaldorov izraz lica. Halaldor mu je objasnio kako svakog jutra posjećuje Polifema na putu za Odjel. Halaldor je jutros ušao u kiklopov brlog, bijesan zbog bogaljeva ne javljanja na pozive i kucanja o vrata, a pri

ulasku zapuhnuo ga je ustajali smrad smrti. Ušao je u spavaću sobu i uočio mrtvaca. Povraćao je, a zatim je uslijedio drugi šok; na zidu je ugledao poruku od koje su mu se zatresle ruke.

- Netko nas dolazi u-ubiti! - poviknuo je Halaldor uznemireno.

Crna sablast izašla je iz Kiklopove špilje sa trofejem nadmoći u šaci - iskopianim okom, odsječenom Polifemovom snagom. Klizila je sjena ubojičina površinom hrapavog Nabukodonosora 2 poput sjene lovca koji se u ispaljenom dimu sačme i mirisu baruta, smrti, približava životinji rasporene utrobe. Oči zvjerinje poprimaju izgled opsidijana, stvrđnute lave, okamenjenog života, a krv šikće iz utrobe izgrižene zrncima sačme. Nadmoć! *Ovo oko - ovaj trofej - dokaz je moje nadmoći nad njima, nad sedmoricom konjika, jahača obasjanih mjesecom u užarenom uštapu. Čuvajte se, ubojica stiže!*

Ubojica se približava? Nemoguće. Ovdje nema ubojica, ovdje - na ovom komadu osame - postoje samo oni koji recikliraju, koji prežvaču strojeve osuđene na smrt. Polifem je mrtav... Isambard je još bio pod šokom. Mrtvac na satelitu Nabukodonosor? T-tko bi to mogao učiniti, u-ubiti? Zar i ovaj komadić crnog tla, odsječen od tkiva ljudskog društva, može doseći korijenje sjemena uništenja? Pobogu ovdje žive ljudi, a ne zvijeri! Ovdje se reciklira. Čistilište je ovo gdje se od beskorisnog stvara nešto korisno, a istovremeno se Zemlja pročišćava od otpadaka. Zar se nismo maknuli dovoljno daleko od Zemlje? Može li se uopće pobjeći

od uništenja, od rušenja Montezuminih palača? Ubojstvo; djeluje poput izbjlijedjelog, davno prespavanog sna. I to još ovdje - na pustom satelitu Nabukodonosor 2! Jedini dokaz koji narušava zaključak kako je riječ o snu jest mrtvačeve tijelo. Jadni jednooki Polifem sada leži u krvi vlastite nakaznosti s praznom dupljom mjesto oka. Tko god da je to učinio ima vražjeg smisla za najizopačeniju grotesku! Ali mrtvac ovdje znači... Isambard je ustima prinio dlan kako bi ispriječio izlazak vriska iz grla. To znači...

- To znači... - ustreptao se Halaldorov glas - Da je ubojica među nama. Jedan od nas...

Ubojica je jedan od nas... Pogledi šestorice muškaraca ispresjekli su se poput sječiva puni straha. Odjelom je zavladala teška šutnja koju su nadglasavali zupčanici stroja za mljevenje otpada. Nad glave šestorice konjika koji su stajali pod otečenom, užegлом crvenom lunom spustili su se nijemi krikovi samljevenih androida. Kolona olupina pomicala se korak po korak prema bijelim vratima, prema groblju, prema polju metalnih lubanja.

Halaldor se povukao u mrak, a sjene su mu se razlike blijedim licem.

Isambard Harold je sjedio na trijemu svoje kolibe pod kupolom od blistavog opsidijana, razmišljajući o slučaju ubojstva koje je snagom najrazornijeg potresa protreslo temelje ljudske zajednice na Nabukodonosoru 2. Zabrinutost mu se zavukla pod svaku boru na licu dok je na papir stao zapisivati imena

svih zaposlenika u okviru projekta „Zupčanik“. Sveukupno sedam imena od kojih je jedno - kiklopovo - bilo prekriženo u ekspresivnom potezu pisaljke. Zamislio se na tren nad imenima, utonuvši u zamršeni kolplet čorsokaka na cesti potrage za istinom. *Istina...* Ima li uopće istine u današnjem svijetu ili je i ona srušena zajedno sa palačama i kipovima? Počiva li istina dva metra pod zemljom? Tko je ubojica? Tko bi, u prvom planu, imao ikakve koristi od ubijanja zaposlenika Polifema? Nitko ga gotovo nije ni poznavao, osim Halaldora koji ga je posjećivao svakog jutra i jedini pružio ruku toj neprilagođenoj nakazi. Polifem je iz svog brloga izlazio samo noću kada je odlazio na posao nadgledajući noćni rad strojeva. Da, strojevi rade i po noći, melju i melju dugo u mrklu noć. Kolona je ipak dugačka... Toliko olupina za uništenje! Uglavnom, Polifem je nadgledao rad strojeva noću, a smjena mu je prestajala osvitom mračnog jutra koje se ovdje, na Nabukodonosoru, nije nimalo razlikovalo od noći. Ovdje vlada mrak. I sada je Polifem mrtav, zaklan hladnim nožem. Jedna sjena nezamijećeno bi se raspala u ništavilo da joj nije bilo iz lubanje iskoprcano jedino oko. Jedino je taj groteskni čin zajamčio slavu lešu kojeg će netko, barem neko vrijeme spominjati prije nego ga se pokopa i na duhovnoj razini. *Stravično je umrijeti na taj način, a još je stravičnije umrijeti na takav način na ovom tlu, odsječen od svijeta, začahuren u vlastitoj samoći. Jedna se nakaza dakle stopila s mrakom svojeg brloga, ali ludi ubojica se neće*

zaustaviti dok ne ubije svu sedmoricu jahača. Zašto nas netko želi ubiti? Mi samo recikliramo, meljemo zardali otpad. No tko bi mogao biti ubojica? Ne mogu vjerovati da je netko od nas sedmorice, ali to nema smisla. Ubojica u poruci kaže kako namjerava ubiti sedmoricu konjika, što bi značilo da taj isti namjerava pogubiti samoga sebe! Pa to je ludost! Ovo mjesto je ukleto, ovdje caruje ludilo, a ja naivan umišljah da sam pobjegao od kaosa i sklonio se među idilični svijet zvijezda. Svijet čežnji koje ne mogu dodirnuti, koje će me zakopati poput Montezume koji bolno uzdiše pod teretom kamenja. Pepeo sniježi i osjeća se smrad paljevine. Sada je isti taj pepeo došao do Nabukodonosora i sve sluti na prolov oblaka, pljusak pepela. Kakvo se to zlo, u nadimanju mrkih oblaka, nadvilo nad ovaj satelit? Je li i ovaj komadić tla osuđen na urušavanje? Može li se biti imun na destrukciju... Vjerojatno ne. To dokazuje rupa u Polifemovoj glavi. To dokazuje činjenica da nitko neće primijetiti da je kiklop nestao, raspršio se u nebitak. Sada samo nitko neće nadgledati noćni rad strojeva za mljevenje androida. Osjećam da mi se ponor rastvorio pod nogama. Želim dosegnuti strmi vrh ponora, želio sam dodirnuti čežnje, a sada padam!

Isambard je u šaci stegnuo kundak nabijene sačmarice začuvši za leđima škripanje vrata kolibe. Podigao se na noge, prst mu je stegnuo otponac, a svaki živac mu se napeo poput žica harfe. Prišao je vratima kolibe i zastao pred njima zapitavši se što namjerava pronaći iza tih vrata. Zar ubojicu?

Grlo mu se stegnulo od same pomisli da se izatih škripavih vrata krije crna sablast koja je sjela u naslonjač i pušeći cigaretu ga iščekuje. Iščekuje pljen čijom će krvlju ispisati poruku na zidu, iščekuje jahača bez mamuza. Ušao je u kolibu, uperivši cijev sačmarice prema mračnoj utrobi sobe. Učinilo mu se da je ugledao odbljesak iz mraka. Približavao se mračnoj duplji sobe i osjećao kako mu zupci hladnoće ujedaju kožu, brazdajući je. Osvijetlio je mrak svjetлом lampe i nasmiješio se vlastitom kukavičluku. *Nema nikoga... Pa tko bi mogao i biti? Zar ubojica? He-he. Došao da mi iskopa oko, he-he.*

Spustio je Isambard Harold sačmaricu k nozi i odahnuo. Vrata su ponovno zaškripala iza njegovih leđa. Nema ovdje duhova, ovdje odjekuje samo samoća! Samoća nas i tjera u ludilo... Kako čovjek i neće poludjeti ovdje, u ovom međuprostoru, čistilištu. Pravom čistilištu, gdje ne samo da se Zemlja čisti od otpada, već se i duše ogoljuju. I ja ću izludititi, osjećam već ludilo u žilama, izludit će me pogled na daleku Zemlju... Isambard je uto osjetio jaku bol koja mu se razlila lubanjom, tupo odjeknuvši prostorijom. Zamračilo mu se pred očima i srušio se na pod, ošamućenog pogleda nad koji su se spustili zamračeni zastori. Prije nego što je utonuo u mrak pred očima je bio vidio crnu sjenu nadvijenu nad njim. *Laku noć!*

Isambard je stajao u koloni i zurio u velika bijela vrata. Vijugava kolona osuđenika na smrt kretala se polako, korak po korak, prema tim velebnim vratima iznad kojih se

nalazila lampa. Lampa bi zabljesnula nekoliko puta, prostorijom bi se razlegnuo monotoni zvuk pištanja i kolona bi se pomaknula za jedan korak, a vrata bi se zatvorila. Kad svjetlo zabljesne i crvenilo se razlije bezličnim, zgužvanim licima čekača to znači da je jedan android samljeven u vijke te je sada došao red na druge. Isambard se pomiče u toj sablasnoj, tihoj koloni koja se doimlje poput pogrebnog mimohoda. Samo što su u ovom slučaju oni u koloni završavali u lijisu, točnije, bili bi prerađeni u neki novi stroj koji će sijati smrt na Zemlji, rušiti palače i sakatiti ljude. Htio-ne htio, postaješ dio uništenja. To su pravila.

*Iščekivanje je dugo i bolno, pomislio je Isambard Harold stišćući u ruci Byronovo *Hodočašće Childea Harolda*. Više boli iščekivanje od same smrti. Smrt je konačno razrješenje ovog besmislenog klupka. Život je klupko Arijadnih niti koje svi vuku, a spasa ne nalaze. Nema spasa od sudbine, od lutkara koji steže konce u svojim rukama. Za mnom neće ostati ništa. Osim možda mrlje. Ako je već tako, onda Childe mora preživjeti. Childe mora nadjačati ovo opće uništenje, ove pozlaćene stranice moraju se uzdići nad pepelom! Inače će sve počivati pod ruševinama i sukljajućim plamenom. Vlada nas je uspjela uvjeriti da su androidi najveći čovjekovi neprijatelji i da ih zbog toga treba podvrgnuti sužanjstvu nalik onom egipatskom. Oni su objekti, aparati koji su stvorenii u službi napretka čovječanstva. Proglasili su androide „stvarima“, nebićima upravo zbog toga što im je nutrina hladna i bez osjećaja.*

Ali i ljudske nutrine su hladnije i bešćutnije od androidskih. U mojoj duši također vlada zima, duga zima i inje! Ali čovjekov najveći neprijatelj nije android, već čovjek sam! Čovjek razarač je onaj koji melje, proždire i pretvara u pepeo sve pred sobom. Čovjek je postao plijenom vlastite zaraze koja se širi krvlju. Krv, krv i samo krv! Čemu toliko krvi?

Čemu toliko krvi? Izgleda da se to svi pitaju, a nitko ne zna odgovor. Ili nitko ne želi spoznati istinu iz straha, zbog suočavanja sa zrcalom. Grozim se krvi...

Isambard je zatvorio škripava vrata za sobom i suočio se sa strojem za mljevenje. Zupci su se caklili, a sivkasta sluz sjajila se na koloturima stroja. *Ipak androidi ispuštaju krv. Sivkasta krv. To je njihova mrlja, jedini dokaz o postojanju kojeg će isprati bujice nove krvi.* Isambardu priđoše muškarci u crnim odjelima i oduzeše mu knjigu koju je grčevito stiskao. *Ne!,* kriknuo je Isambard Harold hodočasnik plamteći od bijesa. Ne smijete uništiti tu knjigu, taj dokaz stvaranja, čovječnosti u čovjeku razaraču! Sameljite mene, ali knjigu poštelite! No muškarci su, sa krivudavim podsmjesima na licima, ubacili knjigu u grotlo stroja koji je *Hodočašće* samljeo u prah. Sniježi... Isambard je pao na koljena, izbezumljen u licu, osjećajući se kao da mu je netko iz grudi otrgnuo dio „sebe“. Zurio je u zupce koji su mljeli sve pred sobom i pomislio je kako njega neće u prah samljeti stroj za mljevenje, već čovjek. Muškarci u odjelima ubacili su ga u stroj čiji su očnjaci proždrli starčeve krikove. Krv je šiknula, u jednom mlazu i pošpricala bijeli zid. Zidom se

razlila poruka:“Ovo je ostalo od Isambarda, jahača bez Córdobe.“ Od svega je ostala samo ta mrlja...

Isambard Harold je otvorio otežale vjede. Bol mu je i dalje tutnjila u sljepoočnicama, udarajući mahniti, atonalitetni ritam. Zapešća su mu bila svezana krutim konopcem za stolac na kojem je sjedio, nag. Usne su mu bile prelijepljene ljepljivom vrpcem. Ledeni srsni prožimali su Haroldovo ogoljeno tijelo. Prostor je crnim plaštem obavila tama i Harold kroz zgusnutu tminu nije uspijeval razabrati nikakav odbljesak, nikakav tračak svjetla. *Ovdje je tako mračno,* pomislio je ošamućenog razuma. Osjećao je kako mu bol bubri nad obrvama, nezaustavljivo bubreći i izljeva se rastrojenim žilama po cijelom tijelu kao da pušta korijene. Vrata su zaškripala i Isambard Harold je zaškiljivši na jedno oko uspio razabrati rubove siluete koja je stajala na ulaznom pragu. Vjetar je povijao obris strančevog plašta, a oblačići dima odvajali su se od usana spodobe iz mraka. Isambard je protrnuo, osjetivši plimu panike i straha kako se uskotrljala njegovom utrobom. To je sablast... *To je ubojica!*

Isambard se počeo koprcati na stolcu, ali iz čvrstih konopa se nije mogao izvući. Bio je okovan u iščekivanju novih naleta ptičjih kljunova. Lešinari namiraju ranjivost, znoj usplahirene zvjeradi na kilometre i sada su ovdje - spremni za atak. Spodoba iz mraka pomaknula se sa svijetla, stopivši se sa crnilom prostorije. Harold je urlao, a svi

njegovi krikovi lijepili su se za ljepljivu vrpcu. Disao je isprekidano, u ritmu škripe podnih dasaka kojima su se razlili strančevi odrješiti koraci. *Krvnik se približava. O moj Bože... Zašto baš mene, što sam ja skrivio? Ja samo recikliram! Ovo je sve samo jedan ružan san.* Želim se probuditi u svojoj Zemaljskoj postelji, daleko od ove čekaonice, da, čekaonice za smrt! I ja sam dio kolone, tek sada to shvaćam. Svi smo mi dio kolone koja se kreće. Što mi sada može pomoći, postoji li kakva crvena nit koja će me izvesti iz labirinta, iz ralja Minotaurovih? Bojim se... Bojim se zvijeri koja vreba na mene iz mraka! R-rastrgat će me!

Odjednom je golog Isambarda zaplijusnuo val hladnoće. Spodoba mu je disala za leđima, položivši svoju ledenu, mlijetavu ruku na direktorova ramena. Isambard se okamenio od straha, zažmadio je. *Nema spasa... Usud me je ostavio samog, samog sa Minotaurom.* Iznad Isambardove glave raspršilo se svijetlo spustivši krake na njegovo nago tijelo.

- Isambard Harold, predmijevam. - oglasi se sjena hrapavim glasom - Direktor Odjela.

- Glavni i odgovorni direktor. Zašto to nitko ne može upamtiti... - odgovori Isambard nakon što mu je hladna ruka crne spodobe sa usana strgala ljepljivu vrpcu.

- Glavni i odgovorni direktor, dakle. Odgovorni... Sviđa mi se ta riječ, *odgovornost*. Upravo zbog te riječi došao sam vam u ovu malu noćnu posjetu. Čini se čudnim, zar ne, sastajati se samo poradi jedne

riječi... Ali ja sam onaj tip osobe, ako se osobom mogu nazvati u vašem superiornom prisustvu, tip osobe koji voli imati sredene račune. Prijeći ću na stvar, direktore, ovdje sam kako bih vas kaznio. Nije to stvar mojega hira, Harolde, moje naglo probuđene krvožednosti, već je to princip. Danas princip ne znači ništa, zakopan je pod ruševinama nekad velikog carstva, ali to je sudbina velikih carstava - da se sruše na vrhuncu moći. Baš poput Babilonske kule, težili su ka visinama, a stropoštali su se u dubine ponora. Ja ne mogu plivati protivno morske struje, sve što radim, radim u homofoniji sa svojim principima. I to vi, ljudi, ne možete pojmiti!

Stranac je izišao iz mraka i stao pred Isambarda obasjan aureolom svjetlosti. Isambard je škiljeći podigao glavu i susreo se sa dva sitna strančeva oka. Jedan dio strančeva lica bljeskao se pod svjetlošću. Bio je to metalni dio strančeva lica s kojeg je bila oljuštena koža. Ovo nije čovjek, zaključio je Isambard Harold zureći u lice androida. Ovo je nakaza! Jedan dio lica mu je presvučen kožom, krinkom čovječnosti ispod koje se krije hladni metal. Taj dio lica čista je laž, a istina leži upravo u drugom dijelu strančeva lica, u odbljesku metala koji dokazuje da nije riječ o čovjeku već o stvari.

- Nakazno, zar ne? - upita stranac s iskrivljenim osmijehom na licu - Čudno je kako se svi uplaše nakaznog lica kao da ga nikad u životu nisu vidjeli. A cijelog života žive sa nakazom, sa odrazom *sebe* u zrcalu. Svi ste vi nakaze ni po čemu različite od jednookog. Samim time što ste čovjek ste

nakaza. Ovo lice vas, Harolde, ne bi trebalo strašiti. Ipak je ovo lice vaših ruku djelo. Ne sjećaš me se Isambarde... Nemoguće je ne sjećati se svojih grijeha.

Promatrala su ga ta dva nakazna oka zavlačeći mu se pod golu kožu, prodirući u krvavo meso, u tajne. Isambard je napregnuvši moždane vijuge pokušao kroz sito iz sjećanja izvući strančevu lice, smjestiti ga u kontekst vlastita života i shvatiti o kojem grijehu on govori. Toliko je grijehova nataloženo bilo u Isambardovom mesu da nije mogao pronaći grijeh vezan za stranca. *Koliko se trulih otpadaka nalazi u svakome od nas?*

- Ne sjećaš se, zar ne? Sjećanja lako ishlape, poput lošeg sna. Nekad davno, običavao sam te zvati prijateljem. Smatrao sam te prijateljem, bratom. Tada sam vjerovao da androidi i ljudi mogu biti prijatelji, da mogu živjeti u harmoniji. Ali iskustvo ugravirano u kožu naučilo me je da nema suživota sa čovjekom razaračem. Vidim da čitaš Byrona... - zagleda se stranac u hrbat knjige - Dok sam čitao knjige, živio sam u iluziji da je čovjek stvaratelj, da takvu ljepotu ne može proizvesti razarač. Ali progledao sam kad sam ugledao da ljudska ruka spaljuje knjige, ruši hramove umjetnosti. Sve reciklirate... Čak i same sebe.

Android je sjeo nasuprot nagom Isambardu sa *Hodočašćem Childea Harolda* u rukama. Isambardov dah ledio se od hladnoće koja je obavila kolibu.

- T-tko si t-ti? - ustrepta Isambardov glas žedan istine i odgovora.

- Nemam imena, nemam doma, nemam prijatelja. Jedino što imam je ova nakaznost na licu i poriv za lutanjem u samotnoj duši. Nemam čežnje osim jedne - ogoljenja prave istine! Istina je moja jedina žudnja, moja jedina putena preljubnica! Ja sam bezimeni latalica... Lutao sam i lutao, a sada sam ovdje. Ovdje, na mjestu čistilišta, recikliranja otpadaka. Ovdje vi ne meljete androide, meljete svoje zločine. Nije li to tipično za čovjeka - nemoćan suočiti se s odgovornošću, melje svoje zločine. Mislite da zločin može nestati ako se samo sažvače. Ali to tako ne ide, istina se ne može samljeti. Zato sam ja ovdje - zbog istine. Maske večeras moraju biti skinute, a nakaze moraju izaći na vidjelo dana, na vidjelo kazne. Jesi li me se u međuvremenu sjetio? Sjećaš li se starih prijatelja koje si izigrao, iskoristio i odbacio... Samljeo.

Prijateljstvo je gorjelo te večeri obasjavajući noć poput baklje. Spaljeno na lomači pred pijedestalom žrtvenika. Grede su se prelomile, urušivši se nad tijelom stranca sprženog lica koji je bio zatočen među ruševinama spaljene kuće. Paradoksalno, strančeve oči zamućene krvlju, sada su po prvi put u životu bile bistre. Jasno su vidjele pravo, nepatvoreno naličje istine. Kao da su se u toj vatrenoj noći sve maske otopile, a sve se laži oljuštile od perja opsjene. Vatra uistinu ogoljuje. Vatra je Otkrivenje.

Vatra je obasjala lice muškarca iz tmine. Bio je to Isambard Harold, s krivudavim cerekom na suhim usnama.

Obasjala je čovjeka razarača, opijenog mirisom paljevine...

Isambardovom glavom izmoždenom migrenom eruptirao je ugasli vulkan sjećanja, a pred očima mu se razlio vodopad misli. Vodopad nije dobroćudan i idiličan, ispod njega ne niče duga u cakljenju prštećih kapljica, vodopad je to koji će ugušiti Isambarda. Grgljat će mu u grlu, sve dok se vrat ne rasprsne. Stranac se nasmiješio onim smiješkom tipičnim za osvetnike. Zurio je iz opskurnog zakutka sobe ravno u Isambarda Harolda, u njegovo suho, bijedo lice iz kojeg bijaše iscijeđeno svako zrnce eritrocita, u njegove pjenušaste girlande bora ovještene oko upalih očiju, u užareno čelo koje je buktjelo pod bolovima. *Ne, nisu to bolovi, to je grižnja savjesti*, pomislio je mračni bogalj. *Kako je čovjek ružan, nakazan kad se gleda iz neposredne blizine, kad se sa njegova dobro uglađenog lica oljušti sloj laži. Čovjek ne može biti lijep, Childe Harold pretočen u stihove je jedina ljepota u općoj nakaznosti!* Gle ovog starca Isambarda ispijenog čežnjom, uništenog željom za dostizanjem nečeg višega! Jadnik, širi krila, a ne shvaća da je fazan, blato ga je slijepilo za „sebe“. Može samo zuriti u Zemlju sa suzom u oku, dok ga čežnja izjeda u njedrima poput tumora. Raspada se hodočasnik Isambard Harold u ruševine mitareći se - u ljuštenju laži i masaka - poput ptica. Da, život je mitarenje. Glumatanje. Uvijek će dobro proći oni koji su obavijeni gizdelinskim perjem - veličanstveni su to kondori koji visoko lete, a

padaju u dubine. Kad se perje sa kondora oljušti sprženo suncem kondor pada na tlo kao očerupana ptica. Ne možeš, Prognaniče, pobjeći od zemlje, od sebe samoga, od zvijeri.

- Ovo je nemoguće! - zastenje Isambard Harold - Ovo je plod mog ludila... T-ti si mrtav...

- Postojanje je apstraktan pojam! Mrtav-živ, kakva je razlika? Kažem ti da zločin ne može biti samljeven. Nema recikliranja zločina! Potonuli grijeh će kad-tad isplivati sa dna mrvaje.

- Što hoćeš od mene?! - povikne Isambard Harold.

- Hoću da skineš masku. Da se otkrije istina o tome tko si. Ti si skinuo kožu s mojeg lica, oljuštio si me, a sad će ja razotkriti nakazu pod tvojom kožom. Bit ćeš nag, Isambarde.

Pekao je taj prodorni strančev pogled Isambardovu grubu kožu poput užarenog žiga koji žigoše kljusad. Kaskalo je koščato kljuse pred nosačem žiga, ali od obilježenosti se ne može pobjeći u kasu. Osjetio je kako mu se bol u glavi rasplamsava, odzvanjajući, sljepoočnicama. *Ovo je san*, pomislio je Isambard, a osjetivši konope na zapešćima shvatio je da ovo nije san. Stvarnost i iluzija, istina i laž... Sve mu se to učinilo tako nerazmrsivo isprepleteno. *Što žig prošlosti hoće od mene? Kako me je grijeh pronašao...* Mislio sam da će bijegom sa Zemlje pobjeći od svoje prošlosti, svojih grijeha, ali oni su me ipak pronašli. Prerijski latalica, lovac na glave pronašao me je i sada, s uprtom sačmaricom u moje čelo, hoće moju glavu.

Traži se - živ ili mrtav. Ova nakaza je trebala biti mrtva. Sam sam ga zapalio u njegovoju kući. Slušao sam njegove krikove, osjetio sam miris paljevine, a onda je krikove zgnječio urušeni krov. Sjećam se toga. Sjećam se kako se urušilo spaljeno prijateljstvo. Ali evo ga preda mnom s tim svojim sitnim očima. Što hoće od mene? Zar nije rekao da je njegova misija ubiti svu sedmoricu jahača? Ali zašto bi ubio svu sedmoricu, ja sam onaj kojeg želi kazniti... Kaže da traži istinu.

- Zašto si ubio Polifema? Ako želiš kazniti mene, zašto si ubio njega? - zareži Isambard.

- Polifem?! Laži su ti izgrizle razum. - sablasno se nasmiješi android - Ovo mjesto te je izludilo, Isambarde. Čak ne toliko ovo samotno, mračno mjesto koliko nemoćna težnja ka bijegu od prošlosti. Ali zar ništa nisi naučio od Childea Harolda, tvog suputnika supatnika? *Koji Prognanik pobjeć može od sebe?* Nijedan. A ti si bježao cijelog života. Od sebe i od istine. Ti si ustvari jedan običan jadnik koji se nikad nije mogao suočiti sa nakaznošću. Nikad se nisi mogao suočiti sa uništenjem u sebi, stoga si se okrenuo *recikliranju*.

Stranac se podigao na noge i prišao je Isambardu. Pogledao ga je svojom sitnim očima i osmjehtnuo se vrškom spaljenih usana. Isambard se koprcao u ledenom znoju, isparavanju vrućine iz tijela i migreni koja mu je pritisnula čelo. *Moram se izvući iz ovog košmara. Moram pobjeći!* U plućima ga je ponovno probola dobro poznata bol koju bi osjećao pri pogledu na umiruću Zemlju i

nemoći bijega. Čežnja za ponovnim bijegom se razbuktala u njegovim prsima, ali bio je okovan za istinu, za *sebe*. Stranac ga je stegnuo za grlo, a njegovi metalni prsti počeli su se utiskivati u Isambardovu bliјedu kožu.

- Istina će izaći iz tebe. - povikne stranac - Makar je morao iskašljati i ispljunuti. Povraćati. Da, trebao bi povraćati da vidiš koliko si uistinu truo iznutra i pun laži.

Isambard je osjećao kako mu dah nepovratno bježi sa usana. Krajičkom oka uočio je odbljesak noža u strančevoj ruci. *To je onaj nož kojim je iskopao Polifemu oko!* Tijelo mu se koprcalo poput ribe na suhom u čeličnom stegnuću grgljajućeg grla.

- J-ja sam na-nakaza... - piskutavo se provuku riječi kroz Isambardovo grlo.

Strančev stisak je popustio, a u Isambardovo lice vratio se pigment rumenila, pigment života. Isambardovo tijelo palo je na pod, shrvano bolovima po cijelom tijelu. Sa poda je Isambard gledao kako mu se bljeskanje noža u strančevoj šaci približava. Ošamućenog, zamućenog pogleda bljeskanje noža učiniše mu se poput odbljesaka svjetionika. No svjetionik je spas, njegovo svjetlo spašava od nasukavanja o klisure. A ovo što se kretalo prema njemu bljeskajući nije bio spas, bila je to smrt. Pokušao je pomaknuti tijelo, ali mišići kao da nisu slušali imperative njegova mozga. Strančeva sjena prelila se preko starca na podu. Nož se bljeskao poput čežnje na dalekim svodovima. Metalna ruka zgrabila je Isambarda ponovno za grlo i pritisnula ga o zid kolibe. Isambard

je urlao, ali ubrzo je započeo stenjati, pokušavajući doći do zraka koji mu se izvlačio iz grla. Dva pogleda ispresjekla su se - pogled poraženog i pogled nadmoćnog. Sve je u nadmoći, sve ovisi samo o poziciji s koje strane nišana se nalaziš. Ili si lovac ili lovina.

- Ne samo da *Prognanik* ne može pobjeći od *sebe*, već ne može pobjeći ni od odgovornosti. Odgovornost je žig, budalo Isambarde! A sad će te ista ta odgovornost spaliti dok se budeš pržio do krvi. - Stranac je stegnuo nož u šaci i pritisnuo ga o Isambardovo lice - Evo žiga... Kad već kukavički bježiš, bježiš od sebe i svojih zločina, onda će ti ja utisnuti odgovornost u kožu. Jedino na taj način više nećeš moći pobjeći od odgovornosti, jer će ona postati dio tvojeg mesa! Evo nakaznosti, evo istine, moj prijatelju. Istina je nakazna, jer ju je čovjek zakopao toliko duboko u zemlju, u laži, da ju je trulež dobrano nagrizla. Ovo je žig u spomen na staro, izgorjelo prijateljstvo između čovjeka i androida, između onog iznimnog i *olupine*.

Bolni krik, nasilno istrgnut iz njedara, odjeknuo je između zidova Isambardove kolibe. Tijelo starca Isambarda srušilo se na pod kolibe dok je stranac na ramena navukao crni plašt i krenuo prema izlazu iz carstva ludila. Na ulaznom pragu zastao je na trenutak, zagledavši se u mračnu siluetu Isambarda koji se na podu previjao od bolova usječenih potezima strančevog noža u lice. Isambard je osjećao kako mu je vlastito lice bilo ispresjećeno krivudavim potezima oštice, jarugama koje je natopila krv. Pod

prstima je napipavao obrise nakaze. Vrisnuo je. Grozničavo. Elipsasto.

- Sad si i ti bogalj poput svih ostalih. Isti si kao i svi oni od kojih si bježao. Bjegunac nikad neće naći mirnu luku... - reče android, stišćući u metalnoj šaci kanister benzina kojim je stao zalijevati zidove drvene kolibe - Pred vatrom nema laži, ona ogoljuje sve. - Zapalio je stranac šibicu i bacio ju u lokvu benzina. Vatra je planula, razbuktala i podivljala. Bila je spremna izjesti svako postojanje pred sobom. Tinjajući plamen razlio se podom i uspeo se gramzljivo zidovima, proždirući carstvo Isambarda Harolda, osamljenog hodočasnika.

- Izgleda da je u tome ključ prijateljstva, u uzajamnosti. Daješ prijatelju onoliko koliko je i on tebi dao, ponekad mu daješ čak i više. Evo uzajamnosti, vraćam ti ono što si ti poklonio meni - požar, krv i nakaznost. U neku čudnu ruku mi smo prijatelji, upravo po toj uzajamnosti. Život je zbilja začarani cirkulirajući krug. Prije mnogo godina ti si stajao na mojoj mjestu, nadmoćan i s bakljom u šaci, a ja sam ležao na podu, raskrvavljenog lica. A sada su se stvari okrenule. - Vatra proklija kao iz sjemena i odjednom planuše cijela soba - U vatri je ključ, Isambarde, jer sedmorica jahača Apokalipse, ti nositelji uništenja na užarenim kopitim, neće pasti zbog nekog drugog, zbog prijetnje ubojice recimo, već će pasti zbog sebe samih. Zbog laži i destrukcije u sebi. Isto je to učinio i Childe samome sebi - uništio se, uvevši se u vlastitu propast. Stoga, nije ubojica onaj koji je uništio jahače, već su to

učinili jahači, konjici, sami. Nema na Nabukodonosoru nikakvog ubojice, ovdje ima samo jahača uništenja. Nema osmoga, samo su sedmorica. Ovdje nema ubojice, već ima sedam ubojica. Čovjek uvijek bježi od odgovornosti, pa tako i sada. Najlakše vam je bilo zgroženo ustvrditi da se na ovom putom satelitu pojавio ubojica. Okrivili ste nepostojećeg ubojicu, a da se niste pogledali u zrcala. Da ste pogledali, shvatili biste tko je ubojica. Nisu vama androidi neprijatelji, već je čovjek čovjeku čovjek, a ne vuk. To je istina, a sad... *Adieu, adieu, Harolde... Laku noć!*

Laku noć! Zavladao je mrak i nadvrio se nad Isambardovim očima poput čipkaste koprone noći. Stranca nije bilo. Nestao je onako kako se i pojavio - niotkuda. Tu su bili samo Isambard i njegova bol, u pustoj kolibi.

Isambard se probudio iz sna. *Ovo je sve bio samo san*, pomislio je Isambard, još ošamućen mrakom. *Da, samo san. Stranac osvetnik ne postoji, on je samo plod mojeg ludila.* Najednom je oštra bol prekinula Isambarda u razmišljanju, pogodivši mu razum jačinom groma. Osjetio je jarugastu bol u licu i pod prstima osjetio brazde od skorene krvi. Prenuo se iz ošamućenosti. Ipak nije san. Plameni jezičci plazili su po krovnim gredama, izjedajući ih, a Isambard je i dalje bolni urlao. Krv mu se cijedila sa lica, lipćući, a opna očiju bila mu je zamućena crvenilom. Pokušavao se osoviti na noge, ali bol ga je bacala na pod, na prašinu.

- Proklet bio, gade! Proklet bio! - povikne Isambard Harold osjećajući kako ga izrezbareno lice peče. Žig se duboko utisnuo u kožu kljuseta i sada, usijan, peče i žari, a maska lica se otapa. - Ništa ne vidim! Upomoć! Sljepilo mi obuzeše oči!

No pomoći nije bilo. Kolibom je odjekivala glasna tišina tek ponekad ispresječena siktanjem vatre. Drvo je pucketalo, vrišteći, a vatra se približavala Isambardu. Isambard je napregnuo žile i uspio se podići na noge. Rastvorio je vjeđe, ali mutni vizir krvi koji mu se razlio očima sprečavao ga je da se orijentira u vlastitoj kolibi. Nozdrve mu je nadraživao smrad paljevine. *Knjiga!*, zabljesnula je misao u Isambardovoj glavi probivši se kroz mlačnu maglu migrene i zvuka rušenja. Isambard je isprekidano dišući potrčao prema drvenom stolu na kojem se nalazila knjiga.

- Ne! - uzviknuo je Isambard uvidjevši, kroz prorez na vjeđama, da se vatra razlila knjigom.

Stranice su se smežurale, crne i bezlične, a zlatni naslov se topio sa hrbata knjige. Isambard je iščupao knjigu iz obruča vatre, ali bilo je prekasno. Stranice su se rasule u prah. Svi prah sniježio je, nošen zapusima dima, nad Isambardovom glavom. Sniježio je sivi prah poput spaljenog iskupljenja. U hodočasnikovo lice utisnuo se gorki grč. *Ne, ne... Samo ne knjiga. Sve nek se sruši, samo ne knjiga, jer ona je dokaz... Dokaz. Dokaz da je netko nekad postojaо, a sada se sve ljušti u prah, u bezlično crnilo koje će se prosuti tlom ovog ukletog mjestoа. I*

sve će biti crno- neće se raspoznati čiji je prah čiji. Prah knjige i prah kolibe ni po čemu se neće razlikovati u tom mrtvili... I carstva građena godinama su srušena za tren.

Grede su počele pucati, a bršljan vatre opleo je cijelu kolibu. Isambard je, iskašljavajući dim koji mu je navro u pluća, osjećao da nema puno vremena za bijeg iz ralja smrti. Mora bježati ako neće da ga zatrpa pompejski dim. Potrčao je na nestabilnim nogama prema vratima, progonjen vatrom koja mu je plesala pred nogama. No tada je iz daljine ugledao neobični odbljesak - odbljesak metala, kako mu se učinilo kroz mutne oči. Mržnja je buktjela u Isambardovim očima dok je gledao kako mu se približava taj odbljesak metala. Rodila se zvijer u njemu, obasjana vatrom, žedna osvete i ispuštanja sivkaste androidove krvi. Uništio si mi život, uništio si knjigu - čovjeka u meni! Prokleti gade! Isambard je pokrenut životinjskim nagonom sa stola otkinuo jedan drveni nogar i zapalio njegov vršak. Svjetlo goruće baklje zaplesalo je po Isambardovom grubom, nakaznom licu koje više nije bilo lice čovjeka. Čovjek u njemu je umro zajedno sa *Childeom*, na zajedničkoj lomači. *Dođi metalni gade, olupino, da te sameljem u prah i da nitko nikad ne zna tko si bio!*

Silueta ocrtana aureolom vatre pojavila se pred Isambardom. Tu si nakazo... No baklja nije obasjala lice nakaze koje je Isambard htio vidjeti. Iz mraka prostorije pred Isambarda je izišao suhonjavi muškarac mrtvački žućkastog lica orošenog znojem. Strah se isparavao iz muškarčevog tijela

obuzetog drhtavilom. Bio je to Halaldor Samson. U drhtavim rukama čvrsto je držao pušku uperenu pravo u Isambardovo osrče.

- Ti? Što radiš ovdje, Samsone? - povikne Isambard Harold - Što radiš s tom puškom?

- T-ti si ub-ubojica. - zatrese se Halaldorov glas - Pro-pronašao sam četiri mrmrta tijela u Odjelu. Ubio si njih i Polifema. Ubojico! Ti si zvijer... Maximillien je bila odrubljena glava, Miguelu si odsjekao ruku, Hefestu nogu, Polifem je ostao bez oka... Ti si luđak! Ovo ne bi mogla učiniti ni životinja. Našao sam Hefesta na izdisaju kada sam došao u Odjel i znaš li što mi je rekao? Rerekao mi je samo jednu riječ, rekao mi je: "Isambard". Zašto? Zašto si to učinio, Isambarde? - Samsonove ruke grozničavo su se tresle, a grlo mu je bilo stegnuto u čeličnom obruču

- Mora postojati odgovor.

- Zašto? Zato što su svi oni nakaze, životinje, nositelji uništenja i Apokalipse. Zato sam ih ubio na jedini mogući način - da se obračunam s njihovom nakaznošću - s jednookim Polifemom, hromim Hefestom, jednorukim Miguelom. Ja preuzimam odgovornost za njihova ubojstva, ipak sam ja glavni i odgovorni direktor. Direktor... Cijeloga života želio sam biti direktor, vrh piramide i hijerarhije. Htio sam biti Montezuma. Samo sam želio da se moje čežnje ostvare... A sada će Montezumi ostati samo naricati nad ruševinama. Bogalj sam, priznajem. Isti kao i ostali zatočenici na Nabukodonosoru. Mislio sam da mogu

pobjeći od sebe, destrukcije u sebi, ali eto, nemoćan sam. Prognanik sam Childe! Umoran sam od bježanja od sebe, umoran sam bježanja od nakaza i zvijeri. I shvatio sam da jedini način da pobegnem od zvjeradi jest da pobijem svu zvjerad!

- Ti si l-lud... - preplašeno se oglasi Samson - Ovo mjesto te je izludilo!

- Lud... Ha-ha! - ludilo zasja u Isambardovim očima - Pogledaj do čega nas je doveo ljudski razum, Samsone, otvori oči i pogledaj oko sebe! Eto ti razuma. Ali razum je sada mrtav!

Isambard se počeo mahnito smijati. Zurio je u uplašenog Samsona i pušku koja samo što mu nije kliznula iz ruku. Smijao se poludjeli Isambard obasjan svjetlošću mahnitosti, a Samson se ogledavao oko sebe. Grede su bile pred puknućem, a obruč vatre sve više se stezao oko jedine dvojice muškaraca na pustom satelitu. Bilo je vruće kao u Paklu.

- Uplašeni Samson. Ha-ha! - zahihće se Isambard - Snažni Samsone, osloboditelju od Filistejaca, pogledaj se na što si spao. Ruke ti se tresu i bojiš se... I sve to pod ruševinama hrama filistejskog! Ti si isto bogalj, Samsone, isti kao i svaki od nas sedmorice.

Isambard je zamahnuo bakljom i bacio je u Samsonovu kosu koja je odmah planula pod jezićima vatre. Isambard je skočio na Samsona, a pucanj se otrgnuo sa puške i zabio se u zid kolibe. Samson je urlao dok mu je vatra proždirala kosu po kojoj britva ne prijeđe, po zapovijedi Jahvinoj. Isambard je izvukao nož iz korica zataknutih za remen i

iskopao Samsonu oči. Jedna pocrnjela greda se urušila u blizini dva muškarca.

- Evo onog iznimnog, evo moćnika Samsona, osloboditelja, bez kose i očiju! Filistejci mu iskopaše oči i odvedoše ga u Gazu, u hram koji se urušava. - reče poludjeli Harold - U Montezumin hram, hajmo svi! Uđimo u grotlo uništenja, u maglu pepela. Sve je spaljeno, smežurano i krvavo, sve se ruši... Slijepče, sruši sve! Neka se uruše trule barake, truli temelji čovječanstva i smaragdne kupole, neka vatrica otkrivenja proždere nakaze i zvijeri. Neka vatrica obasja prava naličja nakaza iz mraka... Jedino što se treba izdići iznad ovog praha i pepela jest *Childe*. Byron nije bitan, čovjek je nebitan, bitan je *Childe*! Ali on je sad pepeo... Izgleda da neće ostati dokaza o našem postojanju, bogalju Samsone. Samo spaljena čežnja lepršat će zrakom zasićenim dimom!

- Ludak! - urlao je Samson dok mu je krv šiktala iz očnih duplji - Ovo je pakao!

- Nije. Ovo je čistilište, oplakivalište, recikliralište androida, naših dobrih prijatelja robova! Tu se prerađuje grijeh, melje se i usitnjava. Nastojimo pobjeći od zločina, ali on nas nađe. Vrijeme je, Isambarde, vrijeme je za bijeg! Konačni bijeg s ovog ukletog mjesta...

Isambard je u ruke ščepao Samsonovu pušku i prislonio njezinu hladnu cijev o svoju sljepoočnicu. Sva bol u tom trenutku vatrene prosvjetljenja, istine u vatri, napustila je Isambardovu glavu i sve mu je postalo tako jasno i razumljivo. Nije više bilo ni boli u grudima koja je cijelo ovo vrijeme bibrila poput tumora. Posljednji bijeg Prognanikov.

- Bježim, Samsone. Bježim na posljednje putovanje, jer mi je dosta hodočašća, dosta mi je bježanja. Nije li to paradoks, bježim kako više ne bih morao bježati... Odlazim odavde. Više ne mogu ovo podnijeti, ne mogu podnijeti toliku nakaznost... Mislio sam da sam pobjegavši sa Zemlje pobjegao od zvijeri u sebi, oko sebe, ali nisam pobjegao Minotauru. Vidiš, čovjek je za mene Minotaur - jednom polovicom je čovjek, a drugom polovicom zvijer. Nema bijega Prognaniku od sebe... Izgleda da je kod mene jači bio životinjski dio. I zato sam umoran od bježanja, a suočavanje sa samim sobom je stravično. Ne mogu podnijeti pogled na zvijer koju gledam u zrcalu. Jesam, bogalj sam... Htio sam biti čovjek Stvaratelj, a ipak sam čovjek Razarač. Bogalj sam... Ali zar nije i Byron bio hrom? - Luđački se nasmijao, stegnuvši prst oko obarača. Zaustavio se u pokretu samouništenja zagledavši se u Zemlju koja se bljeskala u daljini poput zvijezde, poput bijelih bedema Córdobe. U tom trenutku mogao je namirisati smrad paljevine. Perje Ikarovo bijaše spaljeno. Fazani neće letjeti u visine.

Pougljena greda razlomila se na dva dijela i srušila se na Samsona koji je plamlio pod jezičcima vatre. Kosa mu je bila spaljena do korijena, a koža mu se ljuštala otkrivajući da se pod njom krije samo meso, krvavo meso čovjeka lišenog moći. Greda mu je zgnječila prsni koš, a glava mu je bila primorana zuriti u nebo, u plavetnilo po kojem su bile posute daleke težnje. Možda je taj pogled na težnje iz žablje, gubitničke perspektive više pekao od

samih ujeda vatre. *Spržio se Ikar letač*. Koliba opsjene urušavala se, drvo je pucketalo, a jedino je Hodočasnik Harold stajao na nogama s puškom na sljepoočnici i zurio u daleku Zemlju sa slinom u ustima i suzom u krvavom oku. Mirisao je uništenje koje ga je okruživalo: od baruta, vatre do Samsonove krvi, mirisao je sve zvjerinje oko sebe. Pomislio je na Montezumu i zapitao se kako se aztečki vladar osjećao pod težinom ruševina svojeg carstva. *Vjerojatno isto kao i ja sada... Ali ja barem mogu pobjeći. On ne može, on je zatrpan ruševinama... Ali ja mogu, ja ne odustajem! Prokleta sudbina... Kučka. Oduprijet će joj se posljednjim trzajem... Bježimo, Childe, bježimo sa ovog užasnog mjesta, bježimo od vatre! Ne smije nam spaliti perje... Perje je jedino što hodočasnici imaju, jedino tako mogu bježati... Bježimo po posljednji put i maknimo se iz ralja ovog uništenja dok nas ne zatrpuju ruševine! Mi smo ionako stvoreni za nešto više... Nismo mi stvoreni za blato, za čovjeka koji ne cijeni ništa iznimno, ništa što se izdvaja iz kalupa.*

Glasni hitac odjeknuo je kolibom. Isambard Harold pao je mrtav na pod s rupom od metka u čelu, a jedino mu oči bijahu otvorene. Vatra je okružila njegovo mrtvo tijelo i stala se uspinjati njegovim direktorskim, uglađenim i izglačanim odijelom s kravatom. Mrtvačeve oči jedino bijahu otvorene. Staklaste oči, oči premazane čežnjom... Zurio je u nebo kroz rupe na urušenom krovu. Na nakaznom Isambardovom licu ostao je samo podsmijeh.

Je li Prognanik pobjegao od sebe, od ubojice, zvijeri u sebi? Odgovor se nalazi u Isambarovoj kolibi ludila. Zakopan je gredama i pepelom.

Isambardova trošna koliba se urušila. Trijem s kojega je promatrao Zemlju rasuo se u crni prah kojeg je nosio Nabukodonosorov zefir. Montezumino carstvo ludila zatrpalо je nesuđenog cara. Sada pod crnim gredama leže pougljeni ostaci glavnog i odgovornog direktora Isambarda Harolda čije se tijelo ljušti u pepeo, u bezličnost. Mrtav je bio i posljednji konjik koji ne vidješe svoje Córdobe. Raspao se zajedno sa kolibom, zajedno sa Zemljom. To je bila jedina istina - da se u vremenu Isambarda Harolda sve urušavalo pod rukom čovjeka razarača. Isambard je umro na mjestu kojeg je prezirao i mrzio iz dna duše. Prokleti vojskovođo Nabukodonosore babilonski, razaraču i rušitelju! Zatočio si nas u tamnice Babilona i pobjegao ostavivši da se Babilon gordi uruši u agoniji propadanja. Strmoglav je pad sa visina na tlo, strmoglav i bolan, jer letač sprženog perja pada kroz užarene slojeve ovapnjene čežnje i slomljene težnje! Isambardova babilonska kula podignuta kao spomenik, testament njegova postojanja na svijetu oljuštila se u crni prah. Isambard Harold je umro raspršivši se u bezlični, crni pepeo kojeg će ovim ukletim tlom nositi strune mračnog vjetra. Bijaše to slom carstva Isambardovog, carstva koje se urušilo u trenu vladareve najveće moći.

Crna sjena razlila se preko zadimljenih ruševina, okrnjenih ostataka Isambardovog

carstva moći i uspjeha. Spodoba iz mraka spustila se do pocmjelog leša na podu i preokrenula ga na leđa. Iz mraka je proniklo strančeve metalno, androidsko lice koje se zagledalo u Isambardovo unakaženo, do mesa ogoljeno. Njegove oči bile su otvorene i sjajne poput kristalnih bisera među krvavim posjekotinama. Stranac je položio metalnu ruku na lice cara Isambarda i spustio mu kapke. Podigao se na noge i sa grčem u grlu okrenuo Isambardu leđa. Suza mu se caklila poput proljetne rose u oku metalnog dijela lica. Sjena se stopila sa mrakom Nabukodonosora 2 i otišla prema sjeveru.

Isambarde, prijatelju Isambarde... Što si to učinio od sebe, od svog života? Zapalio si se. Postao si ubojica, zločinac... Čovjek razarač kojeg si oduvijek proklinjao. Zar nisi uvijek govorio da ćeš biti čovjek Stvaratelj, Byron? A skončao si kao nakaza, kao osamljenik napušten od humanosti, napušten od razuma. Čežnja je bila tvoj tumor, tvoj ubojica krvnik. I bijeg također... Stalno si bježao, stalno si okretao leđa prošlosti i čeznuo za novim početkom života, negdje daleko od trenutačnog. Ali nikad nisi pobjegao od sebe.

Stranac je stajao na rubovima gole planine, a vjetar mu je nosio rubove crnog plašta. Sniježilo je. Crni pepeo lepršao je kotlinom kojom je vladao poludjeli Isambard, neokrunjeni Montezuma, pomahnitali Neron koji se spalio do kostiju. Stranac je uperio sjetni, nakazni pogled prema daljini, prema Odjelu za recikliranje koji je izvirivao iz crnih dina satelita. Dine vladara Nabucca, osvajača

Judeje, ljeskale su se poput zmjske kožice u pregibu sluzava tijela. Za zmijom ostaje sluz utisnut u crnu dinu, a ti, Isambarde caru, što ostaje za tobom? Android je spustio pogled na predmet koji je stiskao u hladnoj robotskog šaci. Podigao je kvadratni predmet prema crnom suncu Nabukodonosora s kojeg je spala crna marama. Stranac se nasmijao rubom metalnih usana ugledavši plesanje zlaćane prašine po hrptu jedine preostale knjige. *Childe mora preživjeti, mora nastaviti hodočastiti,* rekao je android osjetivši nekakvo čudno, ameboidno mreškanje u hladnoj utrobi. *Ovu knjigu nisam mogao prepustiti vatri čovjekova uništenja, vatri Isambardovog ubilačkog ludila i rukama tog razarača, razaratelja Babilona!* Ova knjiga je nada, nada da duh može pobijediti nakazu, zvijer. Nada mora živjeti... Nada da se nešto ipak može uzdići povrh pepela i ruševina. Nada nas hrani, opija mljekom, kako bismo živjeli bez nje u ovom kozmosu beznađa...

Zamišljen nad tim riječima, android je zaklopio knjigu hodočašća i spremio je u kaput, u zaklon od Nabukodonosorovog zadaha smrti i uništenja. Nabuccov⁴ hrapavi dah miluje Semiramidinu ušnu školjku obećavajući joj izgradnju velebnih Visećih vrtova, a istovremeno mu u dahu mrmori prizvuk uništenja. Propast, svuda oko androida nicala je propast - od mljevenja metala u daljini do smrada spaljenih leševa koji su dolazili iz smjera Isambardova carstva

babilonskog. Bijela Niniva⁵ crna kao ugljen! Može li se čovjek iskoprcati iz šaka Sudbine, zapitao se android razmišljajući o nesretnoj kobi spuštenoj na pleća Isambardova. Sudbina... Sudbina je poput stroja za mljevenje androida - sve pod njezinim zupčanicima završava samljeveno u vijke i smrskani metal... Je li se Isambard mogao izvući iz šaka vlastite sdbine - osuđenosti na samoću, vječito bježanje i povrh svega - zvijeri u sebi, bika koji je prevladao nad čovjekom u Minotauru... Isambard se izgubio u životnom labirintu napućenom iskušenjima na svakom koraku. U potpunom mraku, bez ikakvog putokaza, bez svjetla *Svjetioničarevog* okrenuo se tmini. Mrmorenje tmine uvuklo ga je u središte sablasnog labirinta gdje su popucale sve crvene niti spasa. Tamo je stajao Minotaur sa sjećivom u šaci, osmješujući se. Odrubio je glavu posjetitelju i tako pobijedio izgubljenog Tezeja...

Iz daljine se prolomio gromoglasni prasak. Zemlju je okružila crvenkasta maglica, a androidovo tijelo prožeše ledeni srsni. Čvrsto je stegnuo knjigu u ruci dok su prasci tutnjili mračnim zrakom Nabukodonosora 2. Propast. *Propast,* prošaptao je android gladeći zlatni hrbat knjige poput jedine preostale relikvije na svijetu. Eto čovjekova Zemaljskog carstva! Krenuli su u visine, a srušili se u ponore jaruga zločina. *Hajde da sebi podignemo grad i toranj s vrhom do neba*⁶, klicahu Babilonci

⁴ Nabucco – izvedenica Nabukodonosorova imena; istoimena Verdijeva opera.

⁵ Niniva – babilonski grad, dio Nimrodovog kraljevstva.

⁶ *Hajde da sebi podignemo grad i toranj s vrhom do neba* –

Nimrodovo⁷ želji za podizanjem u visine. Dva crna oka Nimroda osmjeju se nadgledajući kako se kat po kat, opeka za opekom, toranj uspinje spram nebesa. *Evo dokaza moje slave, moje moći... Ja sam gospodar!* Sjaji u tim ugljenastim očima težnja za osvajanjem visina, za pokoravanjem svega pod svojim žezlom. No nebo se zacrnjelo, a iz oblaka su proniknuli vršci munja i začuli su se taktovi gromova posuti po partituri atonalitetnog ludila. *Tisuću ljeta treba da se stvori država; tren je sruši.* Zasljepljujuće purpurno svjetlo prasnulo je nad Zemljom... I za tren već zrakom leprša pepeo, a babilonske težnje ka visinama *tu u ništa se sruče.*

Android je osjetio *odgovornost* u metalnim rukama - osjetio je težinu pozlaćenog hrpta i stranica knjige pod crnim kaputom. Spustio se niz plisirane goleti crnih planina do Odjela za recikliranje koje je radilo punom parom u kotlini. Sjeo je na stijenu s koje je pucao pogled na Odjel i тамо započeše čitati knjigu pod svodovima Nabukodonosorovih sjena.

U toj tegobnog samoći, u tom zgusnutom mraku morilo ga je samo jedno pitanje: „*Trebaju li androidi prijatelje?*“ Trebaju li androidi prijatelje i mogu li ih imati kao *strojevi hladne nutrine*, kako ih je definiralo Ministarstvo androida? Mogu li ih imati u liku čovjeka razarača? Ako se pod prijateljstvom misli na nitkove tipa Isambarda, onda je android znao odgovor.

Spustio je pogled na Byronove stihove dok je kotlinom odjekivao polifoni zvuk mljevenja, sakaćenja, uništavanja i smrti. Nikad neće shvatiti to razaranje, poriv za recikliranjem u čovjeku. Ali zato razumije Childea u čije se putovanje udubio. Nešto slično suzi zasjaše u strančevom staklenom, umjetnom oku... Dok mu se suza bljeskala u staklenom oku android je shvatio da nije stvar, da nije nebiće bez duše i topline u utrobi. *Ipak.*

Ze-Zemlja... Zemlja, prošaptao je Isambard Harold staklastih očiju. Nešto nalik suzi zasjalo je u njegovom oku prije nego što se nad njegove zjenice nadvio mrak.

Vedran Antonio Kukavica
4.r., Prva riječka hrvatska gimnazija, Rijeka
Mentor: Jasna Frankić, prof

Filip Vasiljević

ZALJUBLJENI

IZVANZEMALJAC

Izgledalo je kao da će to biti još jedan miran dan. Baka Ana je pekla tortu. Sanja i Pero igrali su se lovice na livadi. Stari djed sadio je kukuruz s Katarinom, Sanjinom majkom. Perin otac Zdravko otišao je na tržnicu. I Marko je, kao i uvijek, bio kod kuće i učio. Da, izgledalo je kao da će biti miran dan.

Kada je došlo podne, svi su bili u svojim kućama. Dobro, svi osim Sanje i Pere. Oni su odlutali do potoka. Tamo su pecali, to jest barem je Pero pecao. Sanja je brala cvijeće. Kako je brala cvijeće, ugledala je jedan crveni cvijet u sredini skupine maslačaka. Ona ga krene ubrati, ali on se pomakne. Kao da ga je netko primio i otrčao s njim. Sanja poviče:

- Pero, brzo! Dođi!

Pero ustane i reče Sanji:

- Što je bilo, Sanjo?

- Vidjela sam predivan cvijet, ali je nestao. Pomozi mi da ga pronađem.

- U redu. Kako uopće izgleda?

- Onako! - Poviče Sanja i potrči u šumu za cvijetom. Pero potrči za Sanjom i poviče:

- Sanja! Stani, opasno je ići u šumu!

Ali Sanja se nije obazirala na Peru. Ona samo nastavi trčati za cvijetom. Kada je sustigla cvijet, primi ga i počne čupati. Odjednom se začuje vrlo glasno vikanje.

- AAAAAAAA!!!! Pusti me, pusti me!

Sanja se preplaši i sama počne vrištati. Kada je Pero napokon stigao Sanju, ona se već bila umorila od vrištanja. Pero upita:

- Čuo sam vrištanje, tko je vrištao?

- Ja sam - prizna Sanja.

- I ja - reče cvijet.

Ali to nije stvarno bio cvijet. To je bilo maleno stvorenje plave boje, s malim rukama i malim nogama. To stvorenje se predstavi:

- Moje ime je Bub i dolazim s planeta Balo-Balo.

- Zdravo, ja sam Pero, a ovo je Sanja.

- Zašto si uopće došao na ovaj planet?

- Došao sam zato jer je moja draga Bib nestala i zadnji put je viđena blizu vašeg planeta.

- Možemo li ti mi pomoći? - upita Sanja.

- Jedino ako znate popravljati glog.

- Što je to?

- To je naprava koja nam omogućava putovanje kroz svemir.

Odjednom se začuje kako netko dolazi. To je bio Perin otac. Kada je Bub čuo da netko dolazi, sakrio se. Perin otac reče:

- Pero, Sanja, dođite. Ručat ćemo bez vas ako se ne požurite

- Samo malo, doći ćemo ubrzo!

Čim Perin otac otiđe, Pero i Sanja počnu pričati o Bubu:

- Sanja, trebamo pomoći Bubu.

- Znam. Ali tko bi znao popraviti tu spravu?

- Možda Marko.

- Dobro, ali nakon ručka.

Sanja i Pero odu kući na ručak. Dok su oni bili na ručku, Bubu se dogodilo nešto stvarno čudno. Barem čudno za njegovu vrstu. U šumi je sreo jelena. Jelen ga je ugrizao za cvijet na glavi. Bub je vrištalo tako glasno da se i sam jelen prepao. Jelen je otrčao, a Bub se tako jako preplašio da je promijenio boju u ljubičastu. Bubova vrsta mijenja boju prema emocijama. Strah: ljubičasta boja, ljutnja: crvena boja, ljubav: ružičasta boja, veselje: plava boja i umor: sivkastobijela. Dok je Bub ležao prestravljen na zemlji, Pero i Sanja otišli su do Marka. Kada su došli do njega, on ih upita:

- Što vi hoćete?

- Vjeruješ li u izvanzemaljce? - upita Sanja.

- Ne, jednostavno ne mogu postojati.

- Marko, mi smo našli svemirsку letjelicu i želimo da je ti popraviš.

- Nema šanse, vjerovat ću vam tek kad ju vidim. Odvedite me do te vaše letjelice!

I Pero, Sanja i Marko odu do letjelice. Tamo ih je čekao Bub. Marko zine tako široko da je izgledalo kao da je i sam izvanzemaljac. A tek kad je Bub počeo govoriti! Marku je trebalo malo vremena da dođe k sebi.

- Ne mogu vjerovati. Kažete da ne radi - konačno progovori Marko.

- To je točno, Zemljanine - javi se Bub.

- Možeš li ga popraviti?

- Dajte da mu pogledam unutrašnjost.

Bub otvoril glog i Marko začuđeno pogleda. Unutar gloga bilo je samo korijenje. Marko upita:

- Treba li to ovako biti ili...

- Da.

Marko gleda i gleda i ne razumije što koji korijen radi. Odluči odustati kada mu na čelo kapne zelena tekućina. On primijeti jednu pukotinu na korijenu i otrči kući. Vrati se za deset minuta noseći selotejp, zavoj i škare. Onda brzo zamota napuknuti korijen zavojem i pričvrsti selotejpom. Glog odjednom poleti i napravi veseli zvuk.

- Pogledaj - reče Sanja - glog je veseo.

- Ali nisi li ti, Bub, rekao da je glog sprava?

- Pa, za nas je sprava.

- Ali on je živo biće.

- Ne, glog je skupina korijena spojenih metalom.

- Mene samo zanima kako on može letjeti?

- Pa ti korijeni spojeni s metalom, oni ispuštaju vrlo rijedak plin.

- Aaaaaaaa. Sada razumijem.

- Ajmo sada potražiti Bib. Svi uđite u glog.

Sva djeca uđu s Bubom u glog. Bub reče da se njegova draga nalazi negdje u sredini polja kukuruza.

No, malo prije nego su oni stigli stari deda pokupio je Bib i odnio ju baki Ani. Baka Ana ju stavi u vazu s velikom količinom vode.

Dok su letjeli prema polju kukuruza, Bub reče djeci:

- Moramo sada požuriti, Bib neće još dugo izdržati.

- Zašto ne bi mogla izdržati?

- Bib boluje od rijetke bolesti koja dehidrira naše tijelo, a osoba koja ima tu bolest je u vegetacijskom stanju, zapravo nepokretna.

- Moramo požuriti - zaključi Marko.

Dok su djeca i Bub tražili Bib, ona se u vazi nagutala vode i svu vodu popila. Onda se naglo probudila i uplašila baku Anu. Baka se tako jako prestrašila da je počela govoriti besmislice:

- O, moj Bože! Bože, pomozi mi! Biljke se kreću. Neka me Bog spasi...

I tako je izgovorila još barem dvadeset rečenica u kojima je spominjala Boga. Kada se smirila, popričala je s Bib.

Dok su pričale, došla su djeca, ali Bub nije bio s njima. Izgubio se tijekom potrage u polju kukuruza. Djeca se razvesele što su našla Bib te svi odluče krenuti u potragu za Bubom. Bib, Sanja i Pero pretražili su polje kukuruza, a Marko i baka Ana tražili su u polju zelja i krumpira. Bib nađe Buba onesviještenog usred polja kukuruza. Baka Ana dade Bubu malo vode i on odmah skoči na svoje korijenje (noge). Bub i Bib se zagrle i oboje postanu ružičaste boje. Bub uskoči s Bib u glog i odleti.

I tako su djeca spasila Buba i Bib. Otkrili su da je lijek za njihovu bolest voda, a izgleda i da je njihova vrsta alergična na kukuruz. Jedino pitanje koje je ostalo neodgovorenno jest:

Hoće li djeca više ikada vidjeti Buba ili Bib?

Ne znam, ali nadam se da hoće.

Svemirski princ
Tara Maljković Žemva, 3.r.,
OŠ Josipa Jurja Strossmayera, Zagreb

Odjeća budućnosti
Magdalena Dokoza, 1.r., OŠ Starigrad, Starigrad

Izgubljeno kraljevstvo
Patricia Perić, 6.r., OŠ Većeslava Holjevca, Zagreb

SNOVI NAŠE STVARNOSTI

O snovima i morama te časopisu UBIQ

Piše:
Aleksandar Žiljak

Postavlja se opravdano pitanje zašto posvetiti cijeli jedan broj *UBIQ*-a, inače časopisa posvećenog hrvatskoj znanstvenoj fantastici, tom žanru u Sjedinjenim Američkim Državama? Prvi odgovor mogao bi biti formalan. *UBIQ* je dosada u više navrata donosio tekstove o znanstvenim fantastikama drugih zemalja. Podsjetimo, osim članaka o žanru u susjednim bivšim jugoslavenskim republikama, tu su bili i tekstovi o državama poput Kine i Španjolske, a to je praksa koju imamo namjeru nastaviti i dalje, te bi nam SAD prije ili kasnije došle na dnevni red. Osim toga, imali smo više članaka o pojedinim američkim autorima (Heinlein, Le Guin, Weinbaum) ili segmentima američke znanstvene fantastike - vrlo opsežna studija o *military SF*-u profesora Suvina "O zvjezdanim jurišnicima i prigovaračima

savjesti" u petom broju - što je također praksa koju ćemo nastaviti.

Međutim, knjiga Thomasa M. Discha *The Dreams Our Staff Is Made Of* iz 1998. nikako nije članak. Za potrebe časopisa kakav je *UBIQ*, povijest američke znanstvene fantastike mogla bi se sažeti u pedesetak kartica, jer bi ona ionako trebala biti prilično dobro poznata svakome tko se žanrom bavi. Dakle, koje je opravdanje?

S jedne strane, moramo priznati da Dischova knjiga *jest* povijest američke znanstvene fantastike. Ona u svojem izlaganju kroz niz tema uglavnom slijedi poznati kronološki tijek: prapočeci -> Gernsback i *pulp* -> Campbell i Zlatno doba -> Novi val, feminizam, *military SF* -> *cyberpunk*. Ali, Disch se, kako je naznačeno u podnaslovu *How Science Fiction Conquered the World*, ne bavi niti samo, niti

primarno poviješću žanra u SAD. Ono što njega zanima načini su i smjerovi kako je znanstvena fantastika kao žanr utjecala na američki svakodnevni život, kulturu, stanje duha, religiju, politiku, vojnu doktrinu, ukratko na cijelo američko društvo i SAD kao državu, a preko nje i na svijet. Na koji način su se društvene promjene i odnosi u američkom društvu prelamali i oslikavali u znanstvenoj fantastici i obratno, kako je žanr utjecao na formiranje tih odnosa? Kako se znanstvenofantastične ikone preslikavaju u ljude, klase, tehničke artefakte, događaje? To je prava tema Dischove knjige.

* * *

Ali i dalje se može inzistirati na pitanju: zašto uopće Sjedinjene Američke Države?

Od završetka Drugog svjetskog rata, SAD su dominantna globalna sila, čiji je utjecaj u pedesetak godina, posebno nakon okončanja Hladnog rata 1990., obuhvatio cijeli svijet. Ovo nam se može ili ne mora svidjeti, ali je činjenica, kao što je vrlo vjerojatno da SAD više neće dugo - u značajnoj mjeri i vlastitom krivnjom - moći održavati taj položaj. I tome se možemo ili ne moramo radovati, ali bih usputno primijetio kako se ne treba nadati ikakvim pomacima nabolje dokle god se stvari na globalnoj političkoj sceni odvijaju pod paradigmom dominacije.

Ukratko, ako se nalazimo suočeni s jednom dominantom silom sklonom hegemoniji, neizrecivih mogućnosti uništenja svekolikog života na Zemlji, ali i ogromnog potencijala da doprinese razvoju čovječanstva i rješavanju ključnih problema današnjice, onda je vrlo korisno biti obaviješten o načinima kako je jedno područje ljudskog stvaralaštva - znanstvena fantastika, ako je vjerovati Dischu - u bitnoj mjeri profiliralo tu silu, onaku kakvom je znamo.

Osim toga, upravo zbog dominantnog položaja SAD-a na svjetskoj sceni, nije moguće promatrati razvoj hrvatske znanstvene fantastike, a da se zanemari prisutnost američke.

Nije lako precizno pobrojati sve tadašnje utjecaje koji su mogli djelovati na hrvatske autore između dva svjetska pokolja, poput Marije Jurić Zagorke, Mladena Horvata ili Aldiona Degala (Nikole Smolčića). Primijetimo ipak da su u romanu *Majstor Omega osvaja svijet* tandem Zvonimir Furtinger - Stanko Radovanović likovi Amerikanci i da se značajni dio radnje odigrava u SAD. S druge strane, Milan Šufflay (*Na Pacifiku godine 2255.*) i Mato Hanžeković (*Gospodin čovjek*) pisali su u antimodernističkoj opoziciji trendovima kapitalističkog sustava, kojih su bitni nositelj bile upravo SAD.

Titova Jugoslavija, i u sklopu nje Hrvatska, našla se nedugo poslije Drugog svjetskog rata na vjetrometini između dva

novostvorenog vojnopolitičkog bloka. Nakon popuštanja ideološke rigidnosti poslije sukoba sa Staljinom 1948., zemlja se okrenula svojem dojučerašnjem ideološkom suparniku, Zapadu kojeg su predvodile opet SAD. Okrenutost Zapadu značila je i relativnu otvorenost za proizvode američke popularne kulture. Istovremeno, Titova komunistička vlast pokreće sveobuhvatni proces modernizacije, industrijalizacije i urbanizacije zemlje, s pratećim rastom obrazovnog nivoa stanovništva, te ambicijama na raznim znanstveno-tehnološkim poljima. Stvorena je klima u kojoj je, od sredine 1950-ih, narastao interes za znanstvenu fantastiku.

Iako američka znanstvena fantastika nije bila jedino što se u edicijama poput Epohine *Biblioteke fantastičnih romana* prevodilo kasnih 1950-ih i ranih '60-ih - našlo se dosta knjiga europskih i sovjetskih autora - njen se tadašnji utjecaj ne može zanemariti. U tadašnjih domaćih pisaca, Zvonimira Furtingera, samog ili u suradnji s Mladenom Bjažićem, te Angela Ritiga, većinom je provijavao europski duh. Ali ne treba smetnuti s umom Furtingerovu novelu "Zrcalo u svemiru" u kojoj su glavni likovi Amerikanci, potom tipično američku histeriju oko NLO-a smještenu na našu obalu u njegovom romanu *Vila na otoku* ili Bjažić-Furtingerove *Mrtvi se vraćaju* koji se, u obrascu kriminalističkog filma *noir* sa znanstvenofantastičnom podlogom, odigravaju u SAD. Čitajući Discha, pitamo

se i koliko je Furtingerovo zanimanje za izgubljene civilizacije poput Atlantide (koje traje još od prije rata, ali je izrazito u, recimo, njegovom romanu *Ključevi gospodara svijeta* potписанom s Knut Nikolson) rezultat čitanja američkog autora iz 19. stoljeća, Ignatiusa Donnellyja, bilo izravno, bilo iz brojnih prepričavanja.

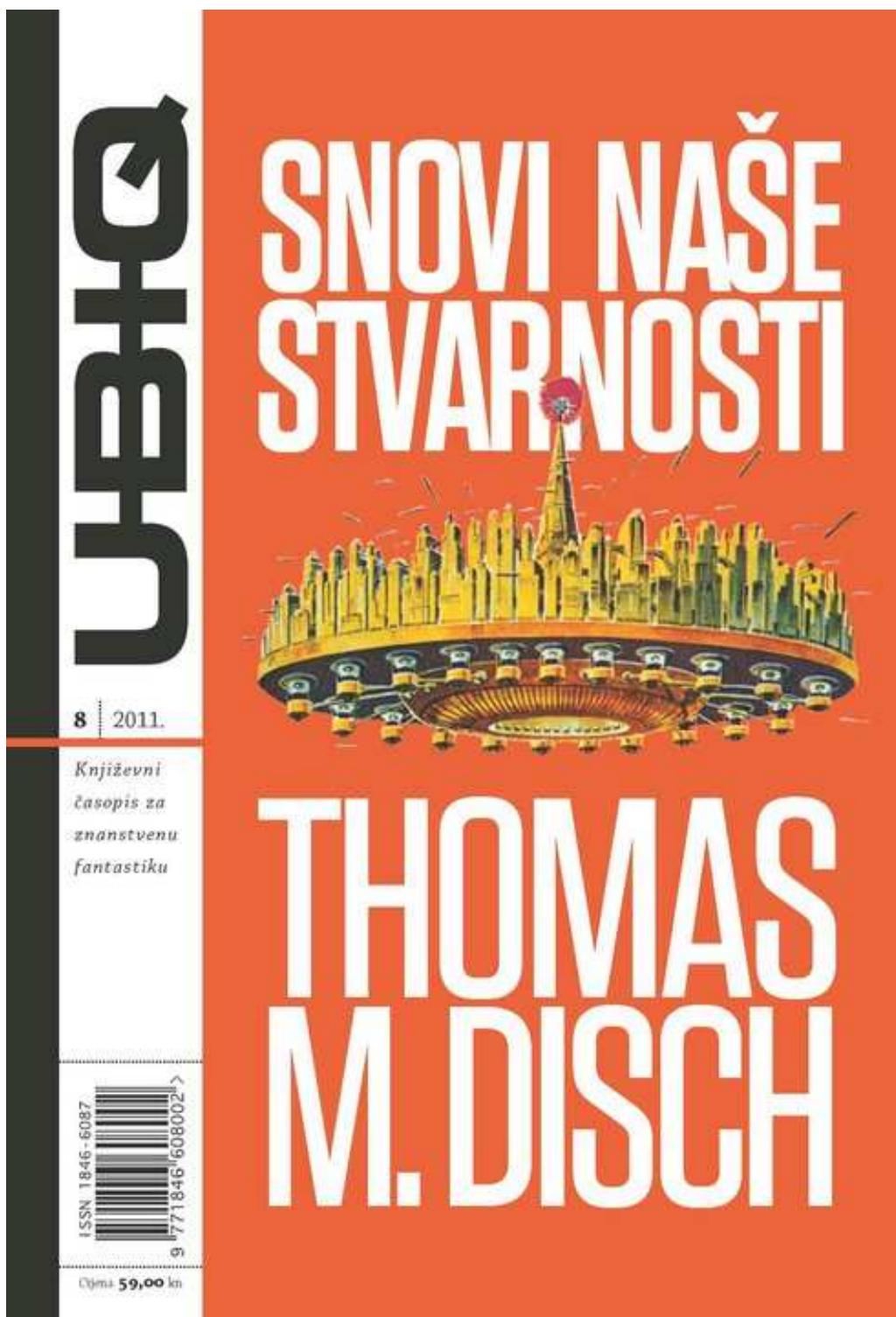
Hrvatska se znanstvena fantastika zahuktava od 1976., kad je pokrenut časopis *Sirius*. Ovaj se časopis odmah otvorio domaćim autorima, i u tome je njegova neprocjenjiva uloga u razvoju naše znanstvene fantastike. Istovremeno, u njemu je bila lako uočljiva brojčana prevaga priča američkih pisaca, iako uz, posebno u početku, značajni dio posvećen europskim i sovjetskim autorma. Ovo je (smatramo) bio rezultat nastojanja da se u *Sirisu* održi kulturna ravnoteža, koja bi bila odraz položaja Jugoslavije i Hrvatske u Europi i šire, ali i priznanje vrlinama znanstvene fantastike izvan SAD. Sličan trend može se pratiti i u tadašnjim znanstvenofantastičnim bibliotekama, poput beogradskog *Kentaura*. Ne čudi što je tada dostupna američka i europska znanstvena fantastika, kako prevedena, tako i uvožena u znatnim količinama, u velikoj mjeri djelovala na hrvatske autore. Nažalost, oni većinom izbjegavaju domaće teme, likove i okruženja, umjesto toga preljevajući taj utjecaj u američke ili europske stereotipe, i većinom - s izuzetkom, recimo, Predraga Raosa i nekoliko autorica: Tatjane Vranić,

Vesne Popović, Biljane Mateljan, Vere Ivosić Santo - pokazujući stilsko, idejno i tematsko zaostajanje za onim što su mogli čitati u časopisu za koji su pisali. S druge strane, ako im je već bilo problem slijediti američke trendove (npr. usprkos pravodobnoj informiranosti u *Siriusu*,

hrvatska znanstvena fantastika '80-ih uopće se ne uspijeva poduhvatiti *cyberpunka*), hrvatski su pisci bili pod velikim utjecajem tadašnje američke politike: jedan od dominantnih podžanrova u hrvatskoj znanstvenoj fantastici bile su postnuklearne distopije (primjerice Radovan Devlić), nesumnjivo potaknute i američkim zvečanjem atomskim bombama.

Osamostaljenjem Hrvatske, bilo kakav pokušaj održavanja kulturne ravnoteže nestaje. Prijevodi se ograničavaju uglavnom na anglofone, odnosno američke, naslove. Takvo stanje posebno se dobro vidi u časopisu *Futura*, pokrenutom 1992., a još bolje u kinoprikazivačkoj i videodistributerskoj mreži, ali i katalozima brojnih izdavača. Posljedice su skoro katastrofalne. Široka hrvatska publika jedva da zna što se novoga događa u Europi, a ne čude ni iskrena pitanja tipa: A tko su braća Strugacki?

Međutim, dobra je vijest da se novostasala

generacija autora iz ranih '90-ih - primjerice Tatjana Jambrišak, Goran Konvični, Darko Macan, Aleksandar Žiljak i drugi - iako pod svjesnim ili nesvjesnim utjecajima američke znanstvene fantastike, u značajnoj mjeri okrenula našim temama, kao i da je ukupna kvaliteta njihova pisanja bolja od sirusovskog prosjeka. Sve to predstavljalo je konačno sazrijevanje hrvatske znanstvene fantastike, koliko pod suncem (ili u sjeni) američke, toliko i dovoljno odmaknute da krene vlastitim putevima, što su konačno doveli do visokog literarnog nivoa suvremene hrvatske spekulativne proze u najširem smislu: književnosti spremne na propitivanja i eksperimente, na preskakanje ionako umjetnih međužanrovskeih granica, na vizualiziranje naših mogućih sutrašnjica.

Loša je vijest da se trend fragmentacije tržišta iz SAD-a prenio u Hrvatsku. Ono što se još može komercijalno trpjeti u zemlji koja danas ima 300 milijuna stanovnika, u zemlji s četiri milijuna i niskim stupnjem obrazovanja završava s nakladama od 300 primjeraka. To je, usprkos sad već dvadesetogodišnjim naporima šačice entuzijastičnih izdavača i urednika, rezultiralo pomalo marginalnim položajem hrvatske znanstvene fantastike na znanstvenofantastičnoj i široj kulturnoj sceni vlastite domovine. Ipak, druga je dobra vijest internet - u suštini ishod američkih vojnih projekata - koji je olakšao komunikaciju na svim nivoima i koji ima veliki potencijal kao kanal proboga hrvatske

znanstvene fantastike u svijet (uključivo i SAD), što se u književnosti još slabo osjeća, ali je, primjerice, u stripu bilo vrlo prisutno još od sredine 1990-ih.

Vjerujemo da već ova brza skica odnosa hrvatske i američke znanstvene fantastike predstavlja dovoljno opravdanje za prijevod i objavljivanje Dischove knjige u kontekstu časopisa *UBIQ*.

* * *

Kakav je Dischov prikaz američke znanstvene fantastike i njena utjecaja na Ameriku i svijet?

Ukratko, nimalo laskav, često vrlo zajedljiv, na momente mračan i turoban. Disch inzistira na američkim korijenima znanstvene fantastike, barem što se tiče njene percepcije u očima američke publike. On kao da je čitao Suvina, ne zanemaruje protoznanstvenu fantastiku još od Lukijana, spomenuti će Morea i Campanellu, a naravno da mu neće promaći ni Mary Shelley, ali smatra da je s praktične strane znanstvena fantastika kao žanr kojeg ljudi *čitaju* začeta u Sjedinjenim Državama.

U tome počiva i moć, ali i slabosti samih temelja žanra. Pošavši od nimalo ugodne teze da su Amerikanci, grubo rečeno, nacija lažljivaca, koji ne samo da vole izmišljati i lagati, već i plješću onima koji to dobro rade, Disch kao ključnog čovjeka, što je u svom opusu sažeo srž znanstvene fantastike, vidi Edgara Allana

Poea. Krenuvši dalje već spomenutom kronologijom, Disch se bavi svemirskim letom kao jednom od najvažnijih tema znanstvene fantastike još od ranih majstora, Julesa Vernea i H. G. Wellsa, čiji opus podrobnije prikazuje. Potom proučava kako se hladnoratovska nuklearna prijetnja oslikala u znanstvenoj fantastici i kako je žanr pomogao da se, uglavnom, ironičnim odmicanjem egzorciraju posljedični strahovi iz javne svijesti. Kroz televizijsku znanstvenu fantastiku '60-ih, posebno *Star Trek*, te Novi val, Disch promatra kako je žanr u društvo plasirao željene i manje željene životne stilove. Istovremeno se osvrće i na položaj žene u znanstvenoj fantastici, i kao lika i kao spisateljice, te na feminističke tendencije u žanru. Proučava i kako su se znanstvenofantastične paradigmе izvitoperile u zlokobne kvazireligije, ne zadržavši se samo na scijentologiji. Ukazuje i na neugodnu spregu tzv. militarističke znanstvene fantastike, aeronautičko-svemirske industrije i republikanskih političara. Uspostavlja paralele između prikaza izvanzemaljskih tuđinaca i drugog, različitog u američkom društvu - žena, Indijanaca, crnaca i meksičkih useljenika. Konačno, bavi se i mogućim budućnostima žanra.

Krajolikom koji Disch iscrtava kao kroz kakav košmar šetaju sanjari i očajnici, pijanci i narkomani, gramzljivci i pokvarenjaci, liberali i fašistoidi, mladi geniji u naponu snage i kreativno sagorjeli

starci, istinski umjetnici i piskarala. Sve su to ljudi koje je Disch, i sam pisac znanstvene fantastike, itekako dobro upoznao. A nad svime time, i nad svima njima - Besterom, Sturgeonom, Hubbardom, Dickom, Ballardom, Le Guin, Russ, Haldemanom, Delanyjem, Gibsonom - lebdi (zlo)duh Roberta Ansona Heinleina, koji, i ovdje, makar ne na jednom mjestu izložen razornoj Dischovoj kritici, potvrđuje status najznačajnijeg američkog autora znanstvene fantastike.

Možda je Disch umoran od žanra. Možda je razočaran, možda vjeruje kako to nije ono što je trebalo biti. Sigurno nema razloga da se raduje tolikoj količini gluposti, laži i korupcije koja je prožela društvo u kojem je živio i od svoje ruke skončao. A to što je u znanstvenoj fantastici našao toliko stvari koje su se na negativne načine prelile u to društvo, treba da bude pouka svima nama koji žanr volimo i njime se bavimo. I to je još jedan motiv objavljuvanja ove knjige.

* * *

Konačno, treba se osvrnuti na budućnost žanra. Čini se da se tmurne Dischove prognoze o komercijalnom opadanju žanra još nisu ostvarile. Ako je, među TV serijama, *Star Trek* posustao, kao što je Disch bio načuo (a čak je i ta franšiza u međuvremenu iznjedrila novu seriju), tu su *X-files*, *Lost*, *Firefly*, *Stargate* i *Battlestar*

Galactica. SF filmovi su skuplji i zarađuju više no ikad, s ambicijama u cijelom spektru od antiimperijalističke slikovnice, gigadolarskog *Avatar*, do pretencioznih post-*cyberpunk* ostvarenja kao što je *Inception*. Da ne govorimo o obilnoj produkciji namijenjenoj isključivo DVD distribuciji, koja se kreće od zanimljivih ostvarenja do dna dna, poput neuništivog štanceraja kuće Asylum Entertainment. Kao generatori franšiza naveliko se javljaju i kompjuterske i druge igre, što je, doduše, fenomen možda prisutniji u *fantasyu*.

I američki strip - a tu lavlji dio opet otpada na znanstvenu fantastiku, makar kroz superjunake - preživio je zamalo potpuni krah iz sredine '90-ih. Dio američke publike shvatio je da ima života i izvan SAD, pa raste zanimanje za prekomorsku žanrovsку produkciju, posebno japanski strip i crtane filmove.

Knjiga još nije umrla, a ka'će, ne zna se. Ali, problema ima, posebno na tržištu klasičnih profesionalnih časopisa, čiji tiraži u SAD padaju poput kamena. Novim autorima sve je teže. Ako nema časopisa, nemaju gdje učiti na kraćoj formi. U izdavačkom svijetu, gdje nakladnike zanimaju samo bestseleri kojima pucaju na točno određene čitateljske populacije, teško im je doći do publike. Ako i objave roman, on je bez marketinške potpore i brzo nestaje s polica.

Možda je izlaz sve raširenije

elektronsko/internetsko izdavaštvo. Postoji čitav spektar mogućnosti, od mrežnih časopisa i fanzina, preko izdavača e-knjiga, digitalnog tiska po narudžbi, sve do foruma i blogova na kojima svatko može staviti sve što mu padne napamet. U tome često i jeste problem: mnoge e-publikacije slabo su ili nikako uređene, loše kvalitete objavljenog materijala, te je stoga njihov ugled vrlo nizak: imali smo prilike vidjeti jedan američki natječaj za antologiju, čiji urednik - iako je prihvaćao već objavljene radove - nije htio ni čuti za priče s interneta. U mnogim situacijama problem je i honoriranje autora, te pouzdana zaštita autorskih prava što, doduše, muči i filmsku i glazbenu industriju.

S druge strane, mrežno izdavaštvo, pretpostavljamo, ima znatno niže troškove, pa je kao trend ipak za očekivati sve profesionalniji pristup. Konačna pojava praktičnih čitača elektronskih publikacija i sad već velika prodaja e-knjiga podigli su prašinu među "konzervativcima", koji opet klasičnoj knjizi spremaju karmine. Međutim, trebamo li plakati za papirom, ako isti sadržaj možemo pod jednakim komercijalnim uvjetima plasirati kao datoteku? *Rat i mir* ostaje *Rat i mir* na papiru, kao i na zaslonu elektronskog čitača. A internetska demokracija, da ne kažemo anarhija, uistinu omogućuje svakome da se okuša. Ne košta ništa. Osim rada, rada i rada.

Svaki posjetitelj s uplaćenom kotizacijom za SFeraKon 2011 dobiva 17. SFeraKonsku zbirku koja se ove godine zove [...]. Uredili su je Tatjana Jambrišak i Darko Vrban te Bojan Popić kao gostujući urednik, a autor naslovnice je Tonči Zonjić.

Autori i priče objavljeni u ovogodišnjoj zbirci su sljedeći:

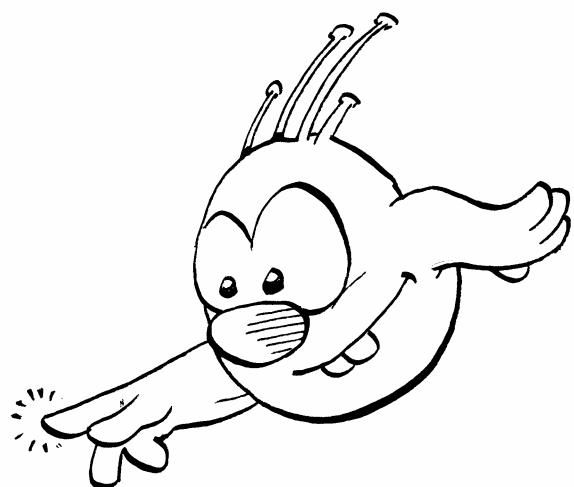
- **Ivana Delač:** *Zmija i ja*
- **Aleksandar Žiljak:** *Mrtvi*
- **Robi Selan:** *Mozaik o Aecijevoj potrazi za kćeri Klaudijom*
- **Matija Ružđak:** *Samit*
- **Mirko Karas:** *Kapsula*
- **Danijel Bogdanović:** *Oporavak*
- **Ante Ivančir:** *Noli Tangere - Kraj jeseni*
- **Ed Barol:** *Hladno nebo*
- **Zrinka Ivanko:** *Gušenje*
- **Zoran Janjanin:** *Vlasništvo mrtve djevojke*
- **Andrina Pušić:** *Mala noćna snimka*
- **Tomislav Škrljac:** *Na vaše zadovoljstvo*
- **Darko Macan:** *I ja*

Kako se to [...] čita? Riječ je o simbolu koji se naziva *lakuna*...

Lakuna (lat. lacuna - jama, rupa; nedostatak, mana, manjak)

1. prodor, prekid, praznina, osobito u nekoj knjizi ili nekom spisu;
 2. med. pukotina, šupljina u tkivima; sitniji defekt supstancije mozga;
- (Klaićev *Rječnik stranih riječi*)

EUROCON U ZAGREBU

SUDJELUJ I TI!

<http://zagreb-eurocon2012.com/>

